

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1971 | ΑΡΙΘ. 5

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Β'

1. Βεβαίως ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀφήσῃ τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν Του, τὸν ἄνθρωπον, νὰ πλανᾶται εἰς τὸ ἔρεβος τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς πλάνης. Οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ τὴν Ἐλπίδα ἔχουν ὡς φωτοβόλον καὶ φωτοδότιδα δύναμιν, ὁδηγοῦσαν αὐτοὺς εἰς ἀνακάλυψιν καὶ ἀναγνώρισιν τῆς σωστικῆς Πύλης, δι' ἧς θὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν εὐδίων λιμένα τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἀσφαλείας, γαλήνης, εἰρήνης καὶ σωτηρίας. Καὶ ἡ εἰς σωτηρίαν ἄγουσα Πύλη δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ μόνον ὁ Χριστός! Αὐτὸς ὁ Κύριος ἐβεβαίωσε τοῦτο, εἰπὼν: «Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει» (Ἰωάν. 10,9).

2. Ἄλλ' ὁ πλανηθεὶς ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ πλέον μόνος ν' ἀναζητήσῃ καὶ ν' ἀνεύρῃ τὴν σωστικὴν Πύλην, διότι καὶ τὴν Πίστιν εἰς Χριστὸν ἀπώλεσε καὶ τὴν Ἐλπίδα ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπετίναξε. Ποῖος θὰ ὁδηγήσῃ τὸν πλανώμενον ἄνθρωπον ν' ἀνεύρῃ καὶ τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ἐλπίδα τῆς σωτηρίας του; Ποῖος ἄλλος ἐκτὸς τοῦ διὰ τὸν σκοπὸν ἀκριβῶς αὐτὸν ἰδρυθέντος ἱεροῦ Καθιδρύματος, ποὺ λέγεται Ἐκκλησία; Μόνῃ ἡ θεοσύστατος καὶ θεόκτιστος Κιβωτὸς τῆς σωτηρίας, ἥτοι ἡ Ἐκκλησία, τὸ μυστικὸν τοῦτο Σῶμα τοῦ Κυρίου, δικαιούται νὰ διακηρύξῃ, ἐπαναλαμβάνουσα τοὺς προφητικὸς

τοῦ Ψαλμοῦ λόγους: «Εὐηγγελισάμην δικαιοσύνην ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ· ἰδοὺ τὰ χεῖλη μου οὐ μὴ κωλύσω· κύριε, σὺ ἔγνων. Τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυφα ἐν τῇ καρδίᾳ μου, τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα, οὐκ ἔκρυφα τὸ ἔλεός σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς» (Ψαλμ. 39,10-11)! Ἡ Ἐκκλησία καὶ δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ διακηρύξῃ εἰς σύμπασαν τὴν οἰκουμένην τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, τὴν ἐμπεριλαμβάνουσαν καὶ ἐμπεριέχουσαν πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ νὰ καλέσῃ τὰς παντοδαπὰς τῶν ἀποστατῶν ἀνθρώπων συναγωγὰς εἰς μετάνοιαν καὶ νὰ δαμάσῃ τὰς τῶν δαιμόνων ἐπαναστάσεις, ὁμολογοῦσα ἅμα ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, (ὅτι περισέχον με κακὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς· κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ οὐκ ἠδυνήθην τοῦ βλέπειν. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με» (Ψαλμ. 39,13). Ἡ Ἐκκλησία, ἥτις, ὡς λέγει καὶ ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας (†339), (ταῖς παρὰ τῶν δυσσεβῶν τρικυμίας βαλλομένη... οὐ μέγα φρονεῖ, ὡς ἀγωνιζομένη, ἀλλ' ἀμαρτίαις καὶ πλημμελείαις ἀνατίθησι τὰ γενόμενα, καὶ τῆς παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπικουρίας ἀπολαῦσαι παρακαλεῖ. Ἄλλωστε, οὐδ' ἐκ τελείων ἅπασα συνέστηκεν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, ἀλλ' ἔχει καὶ τοὺς ῥαστώνῃ συζῶντας, καὶ τὸν ἀνειμένον βίον ἀσπαζομένους, καὶ ἡδοναῖς

δουλεύειν αίρουμένους. Καί έπειδή έν έστι σώμα, ώς έξ ένός προσώπου και ταύτα κάκεινα προσφέρεται» (Β.Ε.Π. 21,174-272).

*

3. 'Η Έκκλησία λοιπόν είναι εκείνη, ήτις θά παρακολουθή την πορεία του ανθρώπου καθ' όλα τά στάδια του βίου αυτού. Αύτη θά παρακολουθή τον έμφανιζόμενον έκτροχιασμόν του ανθρώπου έκ τής θρησκευτικής, ήθικής, κοινωνικής, οίκογενειακής και άτομικής δεοντολογικής και φυσικής πορείας του εις βάραθρα άφανισμού και όλέθρου ψυχικού. 'Η Έκκλησία δύναται νά άπευθύνη την ένθερμον ίκεσίαν προς τον Κύριον αύτής, παρακαλούσα και λέγουσα: «Ευδόκησον, Κύριε, του έύσασθαι με, Κύριε, εις τό βοηθήσαι μοι πρόσχες» (Ψαλμ. 39,14). 'Η Έκκλησία θά παρακολουθή την πορεία του ανθρώπου, άνερχομένου ταχεί ποδι τάς βαθμίδας τής τεχνικής προόδου, των έπιστημονικών ανακαλύψεων και την άφθονον παραγωγήν τεχνικών όργάνων και ύλικών άγαθών, που θά παράσχουν εις τον άνθρωπον άνέσεις και διευκολύνσεις εις κάρπωσιν παντοδαπών άπολαύσεων έφ' όλων των πεδίων του γήινου βίου του ανθρώπου. 'Η Έκκλησία θά σταθμίση τά «ύπέρ» και τά «κατά» τής συνεχούς ταύτης τεχνικής προόδου του ανθρώπου και τής άνυψώσεως του λεγομένου καταχρηστικώς «βιοτικού έπιπέδου» τούτου. 'Η Έκκλησία θά διαγνώση, αλλά και θά συστήση εις τον άνθρωπον, ότι ουχι ό πλούτος και ή άφθονία των ύλικών άγαθών, άλλ' ή μεμετρημένη και όλιγαρκής τούτων χρήσις, καθιστούν τον άνθρωπον εύτυχη. 'Η Έκκλησία θά διδάξη τον άνθρωπον, ότι ή παντοδαπή εύφορία των ύλικών άγαθών και των τεχνικών μέσων, δέν είναι δυνατόν νά κορέση πάσας τάς άπαιτήσεις των έφέσεων αυτού. Τούναντίον, θά διεγείρη επί μάλλον και μάλλον τάς όρμάς και όρέξεις αυτού εις άδιάκοπον και άτέρμονα έφεισιν προς νέαν κάρπωσιν και άπόλαυσιν νέων ύλικών άγαθών, δι αύξήσεως των άπαιτήσεων του δι' άνετώτερον βίον, άχαλινώτου ήδονής και άσυσδότου και κραιπαλώδους ύφής και έκδηλώσεως. Ένταύθα δ' άκριβώς δημιουργείται και ή άντινομία των άκορέστων παθών και

άτερμόνων ύλικών όρέξεων, ήδονών και άπολαύσεων.

*

4. Πρόοδος και κρίσις! Καί ή μέν πρόοδος είναι τεχνική και ύλική. 'Η κρίσις όμως είναι κυρίως ήθική και θρησκευτική! Άπλούστατα, διότι ό άνθρωπος, με τάς άπειραρίμθους έφέσεις και άπαιτήσεις του και τό κατά συνέπειαν τούτων άκόρεστον και άνικανοποίητον αυτού, έπαναστατεί. Καί έπαναστατεί πρώτιστα καθ' έαυτού, ύστερον κατά του συνανθρώπου του, τής οίκογενείας του, τής κοινωνίας, έν ή ζή. Έπαναστατεί κατά πάσης καθεστηκυίας τάξεως, κατά τής ξένης και τής ιδιικής του Φυλής, κατά του κόσμου, κατά του Σύμπαντος. Τέλος, έπαναστατεί κατ' αυτού του Θεού! Καί ή «εικών» του Θεού, καταντᾶ, ώς ό έπαναστάτης δαίμων, σατανᾶς χειρών του έκπεσόντος δαίμονος, άφού εκείνος μέν «πιστεύει εις τον Θεόν και φρίττει» ('Ιακ. 2,19), ό άνθρωπος όμως άρνεϊται και την προς τον Θεόν πίστιν και άφρων γενόμενος, διακηρύττει, ότι «ό Θεός άπέθανεν»! "Ω τής ανθρωπίνης μαωρίας και φρενοπληξίας!

5. Ποίος λοιπόν καλεϊται ν' αναζητήση μεθόδους και μέσα σωστικά δια τον παραστρατήσαντα άνθρωπον; Ποίος άλλος, έκτός τής Έκκλησίας; 'Η Έκκλησία μόνη δικαιούται, μετά τής προς τον Κύριον ίκεσίας προς σωτηρίαν του πλανωμένου ανθρώπου, ν' άπευθύνη άμα μετ' άυστηρότητος και την εύχην του Ψαλμωδού: «Καταισχυνθείσαν και έντραπήσαν άμα οι ζητούντες την ψυχήν μου του έξᾶραι αύτήν' άποστραφείσαν εις τά όπίσω και έντραπήσαν οι θέλοντές μοι κακά» (Ψαλμ. 39,15). 'Η Έκκλησία δύναται νά έλέγξη έπίσης και έπιτιμήση τους ύποκριτάς και ψευδαδέλφους κόλακας, έπαναλαμβάνουσα τά του Ψαλμωδού: «Κομισάσθωσαν παραχρήμα αισχύνην αύτών οι λέγοντές μοι Εύγε, Εύγε» (Ψαλμ. 39,16)! 'Η Έκκλησία θά εύχηθή ύπέρ των άληθινών όπαδών της, των φοβουμένων τον Θεόν και έπιποθούντων την τε ιδικήν των και την των άλλων σωτηρίαν, των άληθών και πραγματικών συνεργατών αύτής, των όντως «γνωστικών» και άληθώς εύσεβών τέκνων της:

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Θ'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἀριθ. 1379

Βουκουρέστιον, Δεκέμβριος 1970

Τῇ αὐτοῦ Μακαριότητι

τῷ πατρὶ Ἱερονύμῳ

Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Ἀθῆναι, Ἑλλάδα

Μακαριώτατε,

Καθ' ἕκαστον ἔτος ἡ χριστιανοσύνη καλεῖται νὰ ὑποδεχθῇ τὴν Ἑορτὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς ἰδίας χαρᾶς, μεθ' ἧς θὰ ὑπεδέχετο τῷ ὄντι τὴν ἔλευσιν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐπηγγελμένου Σωτῆρος:

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοί· ὅτι δεδοξασται». (Καταβασίαι Χριστουγέννων).

Παρὰ τῆς ἀγίας ταύτης κλήσεως ἐλάνθονοι, ἀπευθύνομεν πρὸς Ὑμᾶς ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν, προσκαλοῦντες Ὑμᾶς μετ' ἀγάπης, ὅπως συμμετάσχητε μεθ' ἡμῶν εἰς τὰς εὐλογίας καὶ τὰς οὐρανίους δωρεάς, αἵτινες κατέρχονται δαφιλῶς ἐπὶ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἡμέραν ταύτην.

«Ἀγαλλιάσαιντο καὶ εὐφρανθείησαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε, Κύριε, καὶ εἰπάτωσαν διὰ παντός, Μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου» (Ψαλμ. 39, 17)!

Ἀλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ Ἐκκλησία διακηρύσσει, ὅτι διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, «ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ, τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως» (Ἀπολυτίκιον τῶν Χριστουγέννων).

Χάρις εἰς «τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως», ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γνωρίζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν Πατέρα, διότι κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο» (Ἰωάν. α', 18).

Ὁ Ἐνσαρκωθείς Υἱὸς ἀπεκάλυψε ὅτι «πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν», οἷοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁ τόπος ἐνθα εὐρίσκονται (Ἰωάν. δ', 21,24).

Ὅτε ὁ Φίλιππος ἐζήτησεν ἀπ' Αὐτοῦ νὰ δείξῃ τὸν Πατέρα εἰς τοὺς μαθητάς, ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐπεισεν ὅτι ὁ Πατὴρ δύναται νὰ γνωσθῇ ἐν τῷ Υἱῷ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις, τὰ ὁποῖα ὁ Υἱὸς ποιεῖ (βλ. Ἰωάννου ιδ', 8-12).

Τὰ ἔργα Αὐτοῦ εἶναι ἐκεῖνα ἅτινα ὡσαύτως ὁ Προφήτης Ἡσαΐας ἀνήγγειλε, ἦτοι: «κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ· οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τρυφόμενον οὐ σβέσει» (βλ. Ἡσαΐου μδ', 1-4, Ματθ. ιβ', 17-21).

Ἐκπληρῶν τὰ ἔργα ταῦτα, ὁ Ἐνσαρκωθείς Υἱὸς ἀξιοῦται τῶν προφηθειῶν ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου ὀνομασίας: «θαυμαστός σύμβυλος, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (Ἡσαΐου θ', 6).

Ὑπομιμνήσκοντες οἱ μὲν εἰς τοὺς δὲ τὰς ἱερὰς ταύτας διδασκαλίας, ἵνα ἀδικλείπτως ἀνανεώνωμεν τὰς ἐπιτακτικὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἡμετέρας ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς ἐκφράζομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι, ὡς κατὰ τὸ ἰστάμενον καὶ ὁσονούπω φθίνον ἔτος, αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνεπτύχθησαν κατὰ νέον καὶ πολλὰ ὑποσχόμενον

τρόπον, χάρις εἰς τὰς ἀδελφικὰς ἐπισκέψεις τὰς πραγματοποιηθείσας ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν αὐτῶν, τὰς συναντήσεις καὶ συζητήσεις τῶν ἀντιπροσώπων καὶ θεολόγων αὐτῶν, οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος αἱ σχέσεις αὗται θὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ ἐπεκταθοῦν μετ' ἀποτελεσμάτων πλέον καρποφόρων καὶ ὠφελίμων, ἐπὶ τῷ κοινῷ εἰς πάντας σκιῶν, τῷ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀδελφικῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συνεργασίας.

Μετὰ τῶν σκέψεων καὶ ἐλπίδων τούτων, εὐχόμεθα Ὑμῖν ἐκ βάθους καρδίας, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅπως ἐορτάσητε τὴν Γέννησι τοῦ Κυρίου ἐν πλήρει ὑγείᾳ καὶ πνευματικῇ εὐφροσύνῃ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως κατὰ τὸν Νέον Ἐνιαυτὸν τῆς Χρηστότητος Κυρίου—1971—ὁ ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου τεχθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ χαρίζῃ Ὑμῖν, τοῖς Ἐπισκοποῖς, τοῖς Ἱερεῦσιν καὶ τοῖς πιστοῖς τῆς Ἁγίας Ὑμῶν Ἐκκλησίας εὐτυχίαν καὶ πρόοδον ἐν πᾶσιν, παρέχων δὲ τῷ κόσμῳ ἅπαντι τὴν δικαίαν καὶ ἀδιαλείπτως σταθερὰν Αὐτοῦ εἰρήνην.

Διατελοῦντες ἀγαπητὸς Ὑμῶν ἀδελφὸς ἀσπαζόμεθα Ὑμᾶς ἐν φιλήματι ἀγίῳ ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι.

† **ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ**
Πατριάρχης Ρουμανίας

Γ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΟΝΤΟΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΑΙΘΙΟΠΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Addis Ababa
18 Σεπτεμβρίου 1970

Μακαριώτατον
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν
κ. Ἱερώνυμον

Ἀ θ ή ν α ς

Μακαριώτατε,

«Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν

σήμερον σωτὴρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος» (Λουκ. β', 10-11).

Ὁ κόσμος ἀνέμενε ἀπὸ μακροῦ νὰ ἀκούσῃ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον. Ὁ κόσμος ἀνέμενε ἀπὸ μακροῦ ὑπὸ τὸ σκοτὸς διὰ νὰ λάβῃ τὸ φῶς. Ἡ ἐνσάρκωσις καὶ ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἡ πρώτη νίκη ἡμῶν κατὰ τῶν πονηρῶν δυνάμεων τοῦ αἰῶνος τούτου. Τότε ἐλάβομεν τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου νὰ πορευθῶμεν εἰς πᾶσαν τὴν κτίσιν, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀναγγέλλοντες τὸ εὐαγγέλιον διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ λόγου.

Καλούμεθα ἐπίσης νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ταυτίζοντες ἑαυτοὺς ἰδιαιτέρως μετὰ τῶν πτωχῶν, τῶν πεφορτισμένων, τῶν πεινῶντων, τῶν ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν καὶ πάντων τῶν ἐν ἀνάγκῃς. Δι' αὐτοῦ κατανοοῦμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει σκοπὸν διὰ τὸν κόσμον καὶ ὅτι ἐγεννήθη διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ὁ Θεὸς ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ὁλότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἔλευσις του εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς ἦτο ἡ ταῦτισις Του μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἵνα κοινωήσῃ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς μάστιγος τῆς ἁμαρτίας, ἀποκλείων καταστάσεις, αἰτινες δημιουργοῦν ἀνισορροπίαν εἰς τὴν πολιτικὴν, οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας.

Ὅθεν, ἔχοντες πάντα ταῦτα κατὰ νοῦν εὐχόμεθα, ὅπως ἡ εὐλογία τῶν Χριστουγέννων φέρῃ εἰς Ὑμᾶς χαρὰν καὶ εἰρήνην καὶ ὅπως γνωρίσητε τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν καὶ καθ' ὅλον ἐπίσης τὸ ἔτος 1971.

Μετὰ εὐχῶν ἐν Χριστῷ
ὕμειτερος

Ἀββᾶ **ΘΕΟΦΙΛΟΣ**
Πατριαρχεῦον

Ο ΜΕΓΑΣ ΦΩΤΙΟΣ ΩΣ ΦΟΡΕΥΣ ΤΟΥ ΓΝΗΣΙΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ*

Μακαριώτατε,

Ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὀλοκλήρου τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης μαζί με μεγεθυντικούς φακούς ἔχουν στραφῆ καὶ προσηλωθῆ ἐπάνω εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ περιμένουν νὰ ἴδουν ποία θὰ εἶναι ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς λυτρωτικῆς ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Ἐν ἐπιτακτικὸν λοιπὸν αἴτημα ὀρθώνεται ἐνώπιόν μας καὶ ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς θετικὴν ἀπάντησιν. Κυρία προϋπόθεσις διὰ νὰ προσανατολισθῶμεν καὶ ἀνταποκριθῶμεν ὀρθῶς εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν κλήσιν καὶ ἀποστολήν, εἶναι νὰ ἔχωμεν κατανοήσει τι εἶναι καὶ τι δὲν εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Εἰς ἕξοχος ἀκριβῶς καθοδηγητῆς διὰ τὴν συνειδητοποίησιν τῆς φύσεως καὶ τοῦ νοήματος τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ὁ Μέγας Φώτιος, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην μεῖς ἰδιαιτέραν λαμπρότητα ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Τόσον ἡ ζωὴ καὶ δρᾶσις, ὅσον καὶ ἡ διδασκαλία καὶ τὸ συγγραφικὸν ἔργον τοῦ μεγάλου Πατριάρχου εἶναι ἀρίστη ἐνσάρκωσις καὶ ὀλοποίησις τῶν κυριωτέρων γνωρισμάτων τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος. Ἀλλὰ ποία εἶναι ταῦτα;

α) Τὸ πρῶτον γνῶρισμα τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος εἶναι τὸ νὰ διαφυλάσσηται ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας ἀνόθευτος καὶ ἀπαραχάρακτος ἡ «ἀποστολικὴ τε καὶ πατρικὴ παράδοσις»¹ καὶ «ἡ προγονικὴ εὐσέβεια»². Ὁ Φώτιος ἐπολέμησε τὰς παλαιὰς καὶ τὰς νέας μορφὰς τῶν αἱρέσεων, ὡς τοὺς Παυλικιανούς ἢ Νεομανιχαίους³ κ.ἄ. Πᾶσαι αἱ αἱρέσεις, ὡς ἔλεγεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῆς ἁγίας Σοφίας, ὡς «βάκχαι καὶ ἄρπυιαι», δηλαδὴ ὡς μαινάδες τῶν βακχικῶν ὀργίων καὶ ὡς μυθολογικὰ πτερωτὰ τέρατα τῶν ἀνεμοστροβίλων, «πολλῆς κορυβαντίας ἐμπλήσασαι» τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας «εἰς ὄρη καὶ κρημνοὺς ἀπωλείας διέσπειραν ἀνοιστρήσασαι»⁴.

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐλευθέρως εἰς ἀπλὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν κατὰ τὸν ἐπὶ τῆ μνήμῃ τοῦ ἱ. Φωτίου πανηγυρικὸν ἑσπερινόν, ὅστις ἐτελέσθη τῆ 5ῃ Φεβρουαρίου ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, περιστοιχουμένου ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων.

1. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι, ἐρώτησις ρια', Μigne Ἑ.Π. 101,653.

2. Ἐνθ' ἀνωτ.

3. Πρβλ. Μ. Φωτίου, Διήγησις περὶ τῆς Μανιχαίων ἀναβλαστῆσεως, Μigne Ἑ.Π. 102, 15 ἔξ.

4. Μ. Φωτίου, ὁμιλία ιη', λεχθεῖσα ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῆς ἁγίας Σοφίας, «ἦνικα τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ μεγάλοις ἡμῶν βασιλεῦσι Μιχαὴλ καὶ Βασίλειῳ ὁ κατὰ πάσης αἱρέσεως

Δι' αὐτὸ ὁ Φώτιος διακηρύττει: «Στήθι στερρῶς» ἐπὶ τὴν «πέτραν τῆς πίστεως»⁵. Μόνον «τὸ τῆς γνώμης ἠρρωσθηκὸς καὶ ἀστήρικτος» ὀδηγεῖ «ταῖς καινοτομίαις τε καὶ ταῖς νεωτεροποιίαις»⁶ καὶ προκαλεῖ, ὡς ἐτόνιζε, «τὴν σχισματικὴν σηπεδόνα», ἣτις ἀποκόπτει ἐκ τῆς «ὀλότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος»⁷.

Ἡ ὀρθόδοξος πίστις προφυλάσεται ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν αἰρετικῶν διὰ τῆς προσηλώσεως εἰς τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διὰ τῆς ὁποίας «πᾶσα καινοτομία καὶ αἵρεσις ἀπελαύνεται· τὸ δὲ τῆς ὀρθοδοξίας ἀκήρατον καὶ ἀρχαιοπαράδοτον φρόνημα ταῖς εὐσεβούντων ψυχαῖς εἰς ἀδίστακτον σεβασμιότητα καθιδρύνεται»⁸. Ὁθεν «τὰ οἰκουμενικαῖς καὶ κοιναῖς τυπωθέντα ψήφοις πᾶσι προσήκει φυλάττεσθαι»⁹.

Ἄλλ' ὁ ἱερὸς Φώτιος δὲν κατεπολέμησε μόνον τοὺς αἰρετικούς, οἱ ὁποῖοι ἀποκοπτόμενοι τῆς Ἐκκλησίας ἀναφανδὸν καὶ ἄνευ προσχημάτων ἐξήτουν νὰ ὑποσκάψουν ἐκ τῶν ἔξω τὰ θεμέλια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξ ἴσου ἤθελε νὰ προστατεύσῃ ταύτην καὶ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν διάβρωσιν τῆς ἐκ τῆς ἀνορθοδόξου ἐκπροσωπήσεως τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκ μέρους τῶν ζηλωτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οὗτοι ἠγγύουν ἢ παρεθεώρουν τὸ πλήρες ζῶης καὶ δυναμικοῦ παλμοῦ πνεύμα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεδίασκον τὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ εἰς μίαν στεῖραν προσήλωσιν εἰς προσκαίρους ἐξωτερικούς τύπους καὶ ἤθελον νὰ ἰσοπεδώσουν τὰς διαφόρους πτυχὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ὑπὸ τὸν ἐξουθενωτικὸν ὀδοστρωτήρα τῆς στατικότητος ἢ τῆς ὁμοιομορφίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μοναρχικοῦ συγκεντρωτισμοῦ καὶ ὀλοκληρωτισμοῦ.

Ὁ Φώτιος ἐπίστευεν, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι κάτι τὸ δυναμικόν. Ἐπομένως εἶναι δυνατόν νὰ ἐξελίσσηται καὶ νὰ ἀποκτᾷ νέας μορφὰς ἐκφράσεως, αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατόν νὰ ἐνοφθαλμισθοῦν εἰς τὴν ὀργανικὴν

ἐστηλογραφήθη θρίαμβος» (Β. Λαούρδα, Φωτίου ὁμιλία, Θεσσαλονίκη 1959, σελ. 175-177).

5. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ἡ', πρὸς Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας, Μigne Ἑ.Π. 102,661.

6. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. β' ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον, Μigne Ἑ.Π. 102,612.

7. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. ο', Ἀθανασίῳ μοναχῷ ἡσυχάζοντι, Μigne Ἑ.Π. 102,881.

8. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. η', πρὸς Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας, Μigne Ἑ.Π. 102 632.

9. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. β', ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον, Μigne Ἑ.Π. 102,604.

δλότητα και συνέχειαν τῆς μακραιώνος αποστολικῆς καὶ πατερικῆς παραδόσεως καὶ νὰ ἀναχωνευθοῦν εἰς τὴν πάντοτε ἐν πυρακτώσει διατελοῦσαν κάμινόν της. Τοιαύτας νέας μορφὰς ἐξωτερικῆς ἐκφράσεως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀντλήσῃ ὁ ὀρθόδοξος ἀκόμη καὶ ἐκ τῶν ἔργων τῶν εἰδωλολατρῶν ἢ αἰρετικῶν συγγραφέων, τὰ ὁποῖα ὁ Φώτιος δὲν ἐδίσταζε νὰ παρουσιάσῃ κατὰ δεκάδας πρὸς μελέτην εἰς τοὺς κύκλους τῶν μαθητῶν του ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὰ περίφημα ἔργα του «Ἀμφιλόχεια»¹⁰ καὶ «Μυριόβιβλον»¹¹, ὡς καὶ τὰ ἔργα τῶν παλαιότερων μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀρίστη ἀπόδειξις, ὅτι ἡ στάσις τῆς Ὀρθοδοξίας ἐναντι τῶν εἰδωλολατρικῶν ἢ αἰρετικῶν συγγραμμάτων δὲν εἶναι ἀσφαλῶς δουλικὴ ἢ συγκριτικὴ, ἀλλ' οὔτε εἰς ὅλα τὰ σημεῖα ἐχθρικὴ ἢ ἀρνητικὴ. Ἡ στάσις αὕτη εἶναι κριτικὴ καὶ ἐκλεκτικὴ.

Ὁ ἱερός Φώτιος, ὁ ὁποῖος διέκρινεν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν μεταξὺ αἰωνίου καὶ προσκαιροῦ, μεταξὺ ἀπολύτου καὶ σχετικοῦ, μεταξὺ οὐσιώδους καὶ ἐπουσιώδους, ἐὰν διὰ «τὰ περὶ πίστεως» δόγματα λέγῃ, ὅτι καὶ ἡ ἐλαχίστη παρέκκλισις καὶ τῶν «παραδοθέντων καταφρόνησις»¹² «ἀμαρτεῖν ἐστὶν ἀμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον»¹³, ἀντιθέτως ἔργω τε καὶ λόγῳ καὶ γραφίδι ὑποδεικνύει ἐπανειλημμένως, ὅτι τὸ νεκρὸν γράμμα ὀρισμένων προσκαιρῶν καὶ τοπικῶν κανονικῶν ἢ λειτουργικῶν ἢ ἐθιμικῶν διατάξεων πρέπει νὰ ὑποχωρῇ ἐνώπιον τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος, ὅπερ εἶναι πνεῦμα ἐσωτερικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐλευθερίας ἐν Χριστῷ, πνεῦμα ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ποικιλίᾳ, πνεῦμα οἰκονομίας καὶ συγκαταβάσεως, πνεῦμα πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως καὶ προωθήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, πνεῦμα προοδευτικῆς ἐξελιξεως, πνεῦμα σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐπικαιρότητα, πνεῦμα θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Γέγονα τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Α' Κορ. θ', 22).

Ὑπὸ τοιοῦτου πνεύματος διεπόμενος ὁ Φώτιος δὲν διστάζει λ.χ. νὰ διακηρύξῃ, ὅτι, ὅταν δὲν ὑπάρχουν διακόνισσαι ἢ εὐσχήμονες χριστιαναὶ γυναῖκες νὰ μεταφέρουν τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν εἰς τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν φυλακισθῆ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ θάρρος νὰ ἐμπιστευώμεθα κατ' οἰκονομίαν τὴν μεταφορὰν τῆς Θεῖας Κοινωνίας ἀκόμη καὶ εἰς σοβαρὰς γυναῖκας «πίστεως

ἄλλοτρίας βουλομένας εὐποιεῖν Χριστιανοῖς»^{13α}.

Ἐπειτα τὸ φωτεινὸν πνεῦμα τοῦ Φωτίου οὐδόλως ἦτο δυνατόν νὰ δεχθῆ τὴν κακοδοξίαν τῶν Τριγλωσσιστῶν ἢ Πιλατιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον ὅτι ἐν τῇ χριστιανικῇ λατρείᾳ πρέπει νὰ χρησιμοποιῆται μόνον ἡ ἑλληνικὴ ἢ λατινικὴ ἢ ἑβραϊκὴ γλῶσσα¹⁴. Ὁ ἱερός Φώτιος ἀληθῶς δέον νὰ ἀνακηρυχθῆ πανορθόδοξον σύμβολον καὶ προστάτης τῶν διορθοδόξων Κέντρων καὶ προσπαθειῶν, ὄχι μόνον διότι ἠγωνίσθη νὰ οργανωθοῦν ὀρθόδοξοι ἱεραποστολαὶ πρὸς μετάδοσιν τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς σλαβικὰς καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, ἀλλὰ καὶ διότι, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ Πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐνεθάρρυνε τὸ νὰ χρησιμοποιῆ ἡ ὀρθόδοξος λατρεία πάσας τὰς τοπικὰς γλῶσσας, «ἄλλα σχήματα καὶ τύπους γραμμάτων» καὶ ἀπήχησιν καὶ σημασίαν φωνῆς ἑτεροειδῆ τε καὶ ἄλλοτριωτάτην»¹⁵. Ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀκριβῶς πνεύματος ἐνεπνέοντο καὶ οἱ δύο μεγάλοι Ἑλληνας ἱεραπόστολοι τῶν Σλάβων ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος^{15α}, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων λίαν προσεχῶς θὰ ὀργανωθῆ λαμπρὸς πανορθόδοξος ἑορτασμὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ὀρθόδοξος οἰκουμεικότης τοῦ Φωτίου φαίνεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι οὗτος δὲν ἐθεώρει ἀσυμβιβάστους πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα τὰς κατὰ τόπους διαφορὰς καὶ ποικιλίας εἰς τὴν ὕλην, τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα καὶ τὴν τεχνοτροπίαν τῶν ἱερῶν εἰκόνων, τοῦ σταυροῦ, τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ λοιπῶν λειτουργικῶν ἀντικειμένων¹⁶. Ἐπίσης ὁ ἱερός πατὴρ ἐτόνιζεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐξαρτῶμεν τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα καὶ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἱερέως ἐκ τοῦ «σχήματος»

13α. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ιη', Λέοντι ἀρχιεπισκόπῳ Καλαβρίας, Migne Ἑ.Π. 102, 780-781, ἐνθα ἐκτενέστερον λέγονται χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Περὶ δὲ γε τῶν τὴν κοινωσίαν διακομιζουσῶν γυναικῶν τοῖς βαρβαρικοῖς οἰκοῖς ἐγκλεισμένοις Χριστιανοῖς, τοῦτο διώρισται, ὡς εὐσχήμονας εἶναι χρῆ ταύτας, καὶ οἶαι δ' ἂν αἰ παρθενία ἢ σεμνῶ γῆρα κοσμοῦμεναι, καὶ ἄξια εἰς διακονίαν καὶ εἰς διακόνων παραδεχθῆναι βαθμόν· εἰ δὲ τοιούτων ἀπορία εἶναι δοκεῖ, μηδὲ τῆς πίστεως ἄλλοτρίας βουλομένας εὐποιεῖν Χριστιανοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐπὶ τοσοῦτον αὐταῖς τεθαρρηκέναι καὶ προσανατεθῆναι, μηδ' αὐτὰς ἐκεῖνας παρηρησθῆναι· ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν εἰσκομίζεσθαι τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κοινωσίαν τοῖς μηδ' ὑπ' αὐτῆς τῆς τυραννίδος τῆς εἰς Χριστὸν κατελιγνηροῦσι πίστεως· οὐδέποτε γὰρ κοινοῦται τὸ ἅγιον, μᾶλλον δὲ ἀγιάζει καὶ τοὺς κεκοινομένους».

14. Πλείονα ἰδὲ σχετικῶς ἐν Εὐαγγέλιῳ Θεοδώρου, τὸ ἔργον τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐξ ἐπόψεως λειτουργικῆς, ἐν Θεσσαλονικῇ 1966 (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ἑορτίου τῆς Κοιμίας τοῦ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐπὶ τῇ 1100ετηρίδῃ), σελ. 116 ἔξ.

15. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. σε', Migne Ἑ.Π. 101, 949.

15α. Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ.

16. Μ. Φωτίου, ἐνθ' ἄνωτ., ἐρώτ. ρια' καὶ σε', Migne Ἑ.Π. 101, 653 καὶ 948-952.

10. Migne Ἑ.Π. 101,45 ἔξ.

11. Μ. Φωτίου, Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη, Migne Ἑ.Π. 103,41 ἔξ.

12. «Οἶδε δὲ καὶ ἡ μικρὰ τῶν παραδοθέντων ἀθέτησις καὶ πρὸς ὅλην τοῦ δόγματος ἐπιτρέψαι καταφρόνησιν»: Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. ιγ' πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικούς θρόνους..., Migne Ἑ.Π. 102,724.

13. «...Τὰ περὶ πίστεως, ἐνθα καὶ τὸ παρεκλῖναι μικρόν, ἀμαρτεῖν ἐστὶν ἀμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον...»: Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ β' ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον, Migne Ἑ.Π. 102, 604.

τῆς «περικοπῆς τῶν τριχῶν» τῆς κεφαλῆς του¹⁷. Ἐπὶ πλέον ὁ μέγας ἀγωνιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εὑρίσκειν ἀσυμβίβαστον πρὸς αὐτὴν τὸ ὅτι ἡ λατρεία εἰς τὴν ἐποχὴν του, ἀναλόγως πρὸς τὰς τοπικὰς παραδόσεις ἢ συνθηεῖας, παρουσίαζε «διαφορὰν... καὶ ἀνομοιότητα... ἐν ταῖς μυστικαῖς θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις ἱερουργίαις...»¹⁸, «ἐν ταῖς εὐχαῖς, ἐν ταῖς ἐπικλήσεσι..., ἐν τάξει καὶ ἀκολουθίᾳ..., ἐν τῷ τοῦ χρόνου μήκει καὶ τῇ βραχύτητι, ἐν πλήθει καὶ ὀλιγότητι»¹⁹. Ὅπως χαρακτηριστικῶς προσθέτει, «ἡ τῶν εἰρημένων ἐτερότητες τε καὶ παραλλαγὴ τὴν ἐνοειδῆ καὶ θεοποιὸν χάριν τοῦ Πνεύματος... ὑποδέξασθαι... οὐ διεκόλυσεν»²⁰.

Ἡ ἀντίληψις ἔπειτα, ὅτι ἐκάστη χριστιανικὴ γενεὰ εἶναι δυνατόν νὰ προσθέσῃ τὸν λίθον τῆς εἰς τὴν ἀνακαίνισιν καὶ τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ οἰκοδομήματος τῆς χριστιανικῆς λατρείας, παραμερίζουσα συχνάκις παλαιότερας ἐπουσιώδεις μορφάς τῆς, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνῃ ἀπαράδεκτον νεωτερισμὸν, ὠδήγησεν ἀκριβῶς τὸν Φώτιον εἰς τὸ νὰ ἀσχοληθῇ καὶ μὲ τὴν λειτουργικὴν ποίησιν, συνθέτων ἀκολουθίας, στιχηρά, κοντάκια, εἰρμὸς καὶ ὀλοκλήρους κανόνας, ἐκ τῶν ὁποίων διαρκῶς ἀνακαλύπτονται καὶ νέοι ἐντὸς τῶν διαφόρων χειρογράφων²¹.

Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουν, ὅτι διὰ τὸν Φώτιον ἡ ἀληθινὴ Ὁρθοδοξία οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ γέφυρα, ἡ ὁποία συνδέει τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν γῆν, τὸ ὄχημα

καὶ πορθμεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει, ἐρχόμενον ἐκ τῶν οὐρανίων ἀκτῶν, «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θεῖαν εὐμένειαν»²² καὶ Χάριν. Γνησία Ὁρθοδοξία διὰ τὸν Φώτιον εἶναι ἢ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀναγωγικὴ πίστις καὶ μυσταγωγικὴ ζωὴ, ἥτις «ἄνωθεν κινουμένη»²³ καὶ «ὕπηρετουμένη ταῖς ἄνωθεν ἐπιπνοίαις»²⁴ προσκομίζει τὸν αἰώνιον καὶ οὐράνιον θησαυρὸν εἰς κατάλληλα ἐπίγεια ὀστράκινα σκεύη. Ἐπομένως Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι ἡ μεταβαλλομένη ἀναλόγως οἶονει πρὸς τὴν τεχνικὴν τῆς ἐποχῆς ὕλη ἢ μορφή τῆς γεφύρας καὶ τοῦ πορθμείου, ὅπερ συνδέει γῆν καὶ οὐρανόν, ἀλλ' ἡ ἀναλλοίωτος κατεύθυνσις τῆς πυξίδος, ἡ ὁποία προσανατολίζει σταθερῶς εἰς τὸν πολικὸν ἀστέρα τῆς οὐρανοῦ πραγματικότητος²⁵.

β) Τὸ ἀναγωγικὸν αὐτὸ καὶ μυσταγωγικὸν στοιχεῖον τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος ἐξηγεῖ διατὶ ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι καὶ Ὁρθοπράξια, εἶναι καὶ «κείνη κτίσις»^{25α}, εἶναι ἡ σμίλευσις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος εἰς ἐν ὥραϊον πνευματικὸν ἄγαλμα²⁶, τὸ ὁποῖον ἐξωραίζεται μὲ θεῖας ἀνταγωγίας καὶ οὐρανιας μαρμαρυγᾶς. Ὁρθόδοξον ἦθος εἶναι τὸ ὅτι «ὁ βίος τῆ πίστει συμφθέγγεται»²⁷, τὸ «ἐποικοδομεῖν τῇ ὀρθῇ πίστει πράξεις ἀγαθὰς καὶ βίου σεμνότητα»²⁸, τὸ «καρποὺς προβάλλειν καὶ μὴ καταισχύνειν τὴν πίστιν διὰ τῶν πράξεων»²⁹. Ὁρθόδοξον ἦθος δὲν εἶναι εἰς νοσηρὸς μυστικισμὸς, ἀλλὰ τὸ ὅτι «κτιζεται σῶφρων ἢ πόρνη, ἐλεήμων ὁ ἄρπαξ· οὕτω μεταβάλλεται εἰς πρόβατον ὁ λύκος καὶ ὁ ἰέραξ εἰς περιστέρων»³⁰. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ κύριος στόχος τοῦ ὀρθοδόξου ποιμένος εἶναι, κατὰ τὸν Φώτιον, «τοὺς ἀστηρίκτους στηρίζει, τοὺς ἀμαθεῖς ἐκδιδάξει, τοὺς ἀπαιδεύτους παιδεύσει, τοὺς θρασεῖς ἐλκῦσαι, τοὺς βλακῶδεις ἀνδρῶσαι, τοὺς φιλαργύρους πείσαι χρημάτων ὑπερφρονεῖν καὶ φιλοπτώχους εἶναι, τοὺς φιλοτίμους (=φιλοδόξους) χαλιναγωγῆσαι, τοὺς ὑπερηφάνους κατασπᾶσαι καὶ μετριοφρονεῖν παρορμηθεῖν, τοὺς ἀδικούντας κωλύσαι καὶ δικαιοπραγεῖν παρασκευάσαι, τοὺς ὀργίλους ἡμερῶσαι, τοὺς ὀλιγοψύχους παραμυθησασθαι»³¹.

17. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. β', ἀπολογητικὴ..., Migne Ἐ.Π. 102, 608: «Τὶ δὲ καὶ σχῆμα τριχῶν καὶ χρόνου παράτασις εἰς ἱερωσύνης ἀντίληψιν δύναται; Ὁ μὲν γὰρ τρόπος τὸν ἄνδρα καὶ πρὸ τοῦ σχήματος τῆς ἱερωσύνης δεικνυσὶν ἄξιον... Πολλοὺς δὲ φυγῶν ὁ τρόπος ἐπὶ σχήματος μένειν τοὺς σχήματι σεμννομένους ἐγκατέλιπεν. Ἡ μὲν γὰρ τῶν τριχῶν περικοπὴ σημειῖον ἐστὶ πολιτείας καθαρειούσης ἔργων νεκρῶν. Ὁ δὲ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀκηλίδωτον ὄση δύναμις συντηρῶν, κἄν ἡ τοῦ σημείου σάλπιγξ οὕτω ἠχῆσῃ τὸν βίον αὐτοῦ κηρύττουσα καθαρὸν, οὗτος οὐδὲν ἐμοὶ τὸν φέροντος τὸ σημεῖον ἐνδεέστερος εἰς ἀρετὴν». Πρβλ. αὐτόθι, 605: «Ἐνοιὸς δὲ ἐπειδὴν πρὸς ἐπισκοπῆς ὕψος τὸν μοναστήν ὑποῦν ἐθελήσωσι, τοῦτον περίτροχα κείροντες, τὸ πρότερον μεταμείβουσι σχῆμα». Ὡσαύτως πρβλ. αὐτόθι, 604: «Οὕτω ξυράσθαι μὲν ἄλλοις πάτριον, ἑτέροις δὲ καὶ συνοδικαῖς ὁροις ἀπόβλητον».

18. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια..., ἐρώτ. σε', Migne Ἐ.Π. 101, 949.

19. Μ. Φωτίου, Ἐπιστ. β', ἀπολογητικὴ..., Migne Ἐ.Π. 102, 608, ἐνθα προστίθεται χαρακτηρικῶς, ὅτι παρὰ τὰς κατὰ τόπους λειτουργικὰς διαφορὰς «ὁ κοινὸς ἄρτος εἰς σῶμα Χριστοῦ μεταβάλλεται καὶ ὁ κοινὸς οἶνος αἶμα χρηματίζει τοῦ λύτρου ἡμῖν».

20. Ἐνθ' ἄνωτ. Πρβλ. αὐτόθι, 605, ἐνθα σημειοῦνται χαρακτηρικῶς καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἄλλαι μὲν γὰρ καθ' ἐκάστην τάξιν καὶ βαθμὸν εὐχαί, ἄλλαι δὲ τελεταί, καὶ ὑπουργαί πάλιν ἕτεροι, ἄλλαι δὲ καιρῶν παραφυλακαὶ καὶ δοκιμασίαι τρόπων ἕτεροι... Οὕτως ἐν οἷς ἐστὶ πίστις τὸ ἄθετοῦμενον, οὐδὲ κοινὸν τε καὶ καθολικοῦ ψηφίσματος ἐκπτώσις... Ἄλλων παρ' ἄλλοις ἔθων τε καὶ νομίμων φυλαττομένων, οὕτε τοὺς φύλακας ἀδικεῖν, οὕτε τοὺς μὴ παραδεξαμένους παρανομεῖν, ὀρθῶς ἄν τις κρίνειν εἰδῶς διορίσασθαι».

21. Ν. Β. Γωμαδάκη, Φώτιος ἐν «Θρησκευτικῇ καὶ Ἡθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. 12 (1968), στ. 27-28.

22. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. ρια', Migne Ἐ.Π. 101, 656.

23. Ἐνθ' ἄνωτ.

24. Αὐτόθι.

25. Εὐαγγ. Θεοδώρου, Τὶ εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, περ. «Ἐφημέριος», ἔτος 1969, σελ. 169.

25α. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. ρζζ', Migne Ἐ.Π. 101, 860.

26. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ἡ πρὸς Μιχαήλ..., Migne Ἐ. Π. 102, 629-532: «Ἦ καλὸν ἄγαλμα τῶν ἐμῶν πόνων».

27. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. σ', Migne Ἐ.Π. 101,941.

28. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ἡ πρὸς Μιχαήλ..., Migne Ἐ.Π. 102, 660.

29. Ἐνθ' ἄνωτ.

30. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. ρζζ', Migne Ἐ.Π. 101,860.

31. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ β', ἀπολογητικὴ ..., Migne Ἐ.Π. 102,612.

Ἡ μετουσίωσις τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς Ὁρθοπραξίαν ἦτο σταθερὰ προσωπικὴ ἐπιδιώξις τοῦ ἱεροῦ Φωτίου. Ἀσφαλῶς καὶ διὰ τὸν ἱερὸν αὐτὸν πατέρα ἴσχυε τὸ «οὐδείς ἀναμάρτητος». Ἄλλ' ὅμως, καθὼς ἡ πατριαρχεῖα τοῦ διήλθε διὰ τῆς καμίνου τῆς δοκιμασίας, ἡ ζωὴ του πολλάκις ἐλαμψεν ὡς χρυσὸς καὶ ἠκτινοβόλησεν ὡς ἀδάμας. «Τρία μισεῖν οἶδα καὶ τοὺς ἄλλους μισεῖν παραινῶ, ψεῦδος καὶ δόλους καὶ ἀγάπης διαφθοράν»³². Ὁ Φώτιος ἦτο πλήρης ἀνεξικακίας. Ἄν καὶ ὁ ἀντίπαλός του Ἰγνάτιος εἶχεν ἐκφωνήσῃ εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ ἔτους 869 «Φωτίῳ τῷ κοσμικῷ καὶ ἀγοραῖῳ ἀνάθεμα» ἂν καὶ οἱ ζηλωταὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰγνατίου τὸν ἐχαρακτήριζον ὡς «ληστρικῶς προαχθέντα, ἐπιβήτορα, μοιχόν, τύραννον, πατροκτόνον, νέον Ἰούδαν»³³, παρὰ ταῦτα ὁ Φώτιος εἶχε τὴν ἀνεξικακίαν καὶ ἀγάπην, ὥστε, ὅταν ὁ Ἰγνάτιος ἠσθένησε καὶ ἐζήτησε νὰ τὸν ἴδῃ, ὁ Φώτιος, ὡς λέγει, «ἅπαξ καὶ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐπισκεψάμενος αὐτὸν παρεγένετο»³⁴. Καὶ προσθέτει χαρακτηριστικῶς ὁ ἱερὸς πατήρ: «Φιλίαν πρὸς αὐτὸν ἔτι περιόντι τῷ βίῳ ἐσπεισάμεθα καὶ οὐκ ἂν ἐξαρνηθεῖμεν ταύτην ποτέ, μηδὲ γένοιτο»³⁵.

Καὶ ὅταν ὁ Φώτιος εἶχεν ἐξορισθῆ καὶ εἶχε παραδοθῆ «στρατιωτῶν κουστῳδίας καὶ στρατιωτικοῖς λόχοις»³⁶ καὶ εἶχε στερηθῆ τῶν φίλων καὶ τῶν προσφιλῶν βιβλίων του, καὶ τότε ἐλαμψε τὸ ψυχικόν του μεγαλεῖον. Χαρακτηριστικῶς ἔγραψε «τοῖς συνδεδιωγμένοις ἐπισκόποις»: «Ὁ διωγμὸς βαρὺς, ἀλλ' ὁ τοῦ Δεσπότη μακαρισμὸς ἠδύς ἢ ὑπερορία χαλεπή, ἀλλ' ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία τερπνή»³⁷.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἦτο τὸσον πλήρης ἐξ ἀγάπης καὶ ἐκ τοῦ πόθου διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε ἐπὶ ἔτη ἐδείκνυεν ὑποχωρητικότητα καὶ στάσιν διαλλακτικὴν. Βεβαίως ἦλθε μία περίοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐθεώρησεν ὡς ἀναγκαῖον τὸ νὰ δεχθῆ τὴν διάρρηξιν τῶν δεσμῶν μὲ ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς ἡγέτας. Ἀλλὰ καὶ τότε παρεκινήθη εἴτε ἐκ τοῦ πόθου διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ ἐν Χριστῷ πνευματικὰ του τέκνα τῆς Βουλγαρίας. Εἶχε καταβάλει «κόπους καὶ πόνους καὶ ἰδρώτας εἰς τὴν ἐκείνων ἀναγέννησίν τε καὶ τελειώσιν»³⁸. Τὸ ἐλατήριον τῆς σθεναρᾶς στάσεώς του ἦτο κυρίως ἡ περιφρούρησις τῆς πνευματικῆς αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας των. Τότε ἐνήργησεν ὑπὸ τὴν ὄθησιν δεδικοιολογημένου

βρασμοῦ ψυχῆς ἐξ ἱερᾶς ἀγανακτήσεως. Τότε, ὡς λέγει, «ἐπλήγη διὰ μέσων τῶν σπλάγγων καιρίαν πλῆγην, ὡς εἴ τις τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτοῦ κατ' ὀφθαλμοὺς ἴδοι ὑπὸ ἐρπετῶν καὶ θηρίων σπαρασσόμενά τε καὶ διασπώμενα»³⁹.

Ὁ Φώτιος διακηρύσσει, ὅτι «δεῖ φυλάττεσθαι μὴ διαπесεῖν τῆς ἀγάπης· τὸ γὰρ ταύτης ἀπορρυθῆναι εἰς μάχας ἐστὶ καὶ στάσεις καὶ ἐρίδας καταποθῆναι καὶ κατ' ἄλλήλων ὀπλιζέσθαι παρασκευάζει»⁴⁰. Ἐνθ' «τὸ ἀλλήλους δάκνειν καὶ κατεσθίειν φθόνῳ τε καὶ ταῖς διαβολαῖς καὶ ταῖς συκοφανταῖς» εἶναι «βδελυκτὸν» καὶ «ἀποτρόπαιον»⁴¹, ἀντιθέτως «ἢ πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς ἀγάπης δουλεία, τὴν ἄνωθεν ἀρραβονίζεται συμμαχίαν καὶ τὴν καθαρὰν καὶ μακαρίαν καταπράττεται ἐλευθερίαν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις εἰρήνης»⁴². Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν εἰρήνην ἐπέδωκεν ὁ Φώτιος, ὅταν λ.χ. μὲ πνεῦμα ὑποχωρησεως ἀποκατέστησε τὰς διακοπέσας σχέσεις μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς παλαιᾶς Ρώμης, ὅταν ἐπίσκοπος αὐτῆς ἦτο ὁ ὑπὸ τοῦ Φωτίου ὡς «κεχαριτωμένος»^{42α} χαρακτηριζόμενος Ἰωάννης ὁ ὄγδοος, ἐκ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ, — ὄχι μὲ πνεῦμα ὑποταγῆς, ἀλλὰ μὲ πνεῦμα βαθείας ταπεινοφροσύνης — ἐζήτηε «τὰς ἀγίας εὐχὰς καὶ τὴν ἀγίαν ἀγάπην»⁴³.

Ἡ ἀγάπη αὕτη πρέπει νὰ ἐκδηλώνεται, κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον, καὶ πρὸς αὐτοὺς «τοὺς ἀπίστους καὶ δὴ τοὺς αἰρετικούς καὶ μὴν καὶ τοὺς πρὸς καθαρότητα πολιτείας διαβεβλημένους καὶ ταύτης ὀλισθαίνοντας»⁴⁴. Βεβαίως, ὅταν οὗτοι παρουσιάζωνται «κακωφδοῦντες καὶ ἐπιγελῶντες καὶ χλευάζοντες τὰ πάσης εὐφημίας ὑπέριστα»⁴⁵, ἴσχυει τὸ «οὐκ ὀφείλουν ταῖς αἰρετικαῖς καὶ δυσώδεσι καὶ ρυψώσαις πολιτεῖαις συνδιαιτᾶσθαι καὶ συναναφύρεσθαι»⁴⁶. Ἀντιθέτως τοὺς ἐξ αὐτῶν ἔχοντας καλὴν διάθεσιν καὶ προαίρεσιν δεόν νὰ ἀντικρῶζομεν «ὡσπερ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα»⁴⁷. Τούτους, οἱ ὁποῖοι «σφόδρα δέονται τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστασίας καὶ

39. Ἐνθ' ἄνωτ.

40. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. νδ', Migne Ἐ.Π. 101,392.

41. Ἐνθ' ἄνωτ., 393.

42. Αὐτόθι, 392.

42α. «Οὗτος τοίνυν ὁ Ἰωάννης ἡμέτερος, ὁ τὸν νοῦν μὲν ἀνδρείος, ἀνδρείος δὲ τὴν εὐσέβειαν, ἀνδρείος δὲ μισεῖν καὶ καταβάλλειν ἀδικίαν πᾶσαν καὶ δυσσέβειαν καὶ οὐχ ἱεροῖς θεσμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολιτικοῖς ἐπαρκεῖν δυνάμενος καὶ τὸ ἄτακτον εἰς τάξιν μεταβάλλειν· οὗτος ὁ κεχαριτωμένος τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς»: Μ. Φωτίου, Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, Migne Ἐ.Π. 102,380.

43. Δημ. Μπαλάνου, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 40.

44. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. σ', Migne Ἐ.Π. 101,941.

45. Ἐνθ' ἄνωτ.

46. Ἐνθ' ἄνωτ., 944.

47. Αὐτόθι, 941.

32. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ στ', Θεοφυλάκῳ πατρικῷ καὶ στρατηγῷ Ἀρμενιακῶν, Migne Ἐ.Π. 102,929.

33. Δημητρίου Μπαλάνου, Οἱ βυζαντινοὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 800 μέχρι τοῦ 1453, Ἀθῆναι, 1951, σελ. 39.

34. Ἐνθ' ἄνωτ.

35. Αὐτόθι.

36. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ιδ' ἀπὸ τῆς ὑπερορίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους, Migne Ἐ.Π. 102,744-745.

37. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ιε' ἀπὸ τῆς ὑπερορίας τοῖς συνδεδιωγμένοις ἐπισκόποις, Migne Ἐ.Π. 602,764.

38. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ιγ' ἐγκύκλιος..., Migne Ἐ.Π. 102,732.

κατηχήσεως»⁴⁸, «τῷ λόγῳ κατηχητέον καὶ χειραγωγεῖν προθυμητέον»⁴⁹.

Τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς χριστιανικῆς παναγάπης ὠδήγησε τὸν ἱερὸν Φώτιον νὰ συνάψῃ φιλίαν πρὸς τὸν Ἄμην τῆς Κρήτης. Τοιαύτη φιλία, ὡς εἶπεν ὁ πατριάρχης Νικόλαος ὁ Μυστικός, δὲν ἐξεδηλώθη πρὸς τὸν Ἄμην οὔτε καὶ ἐκ μέρους τῶν «ὁμοδόξων καὶ ὁμοφύλων» του⁵⁰. Ὁ Φώτιος, ὡς συνεχίζει χαρακτηριστικῶς ὁ αὐτὸς Νικόλαος, «ἄνθρωπος ὢν τοῦ Θεοῦ καὶ πολὺς τὰ τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ἤδει ὅτι κἂν τὸ τοῦ σεβάσματος διίστη διατείχισμα, ἀλλὰ τό γε τῆς φρονήσεως, τῆς ἀγκυνοῖας, τοῦ τρόπου εὐσταθῆς, τὸ τῆς φιλανθρωπίας, τὰ λοιπὰ ὅσα κοσμεῖ καὶ σεμνύνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν προσόντα, πόθον ἀναφλέγει τοῖς τὰ καλὰ φιλοῦσι τῶν οἷς πρόσεστι τὰ φιλούμενα. Διὰ τοῦτο κάκεινος ἐφίλει» τὸν κοσμούμενον ὑπὸ τῶν ἀρετῶν τούτων, «εἰ καὶ μεταξὺ τὸ διαφέρον τῆς πίστεως ἴστατο»⁵¹.

Μακαριώτατε,

Ὡς οἱ ἀστροναῦται, — οἱ ὅποιοι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐτοιμάζονται ἐπὶ τῆς σελήνης πρὸς ἀνάπαιυσιν ἐν τῇ σεληνακάτῳ των μετὰ τὰς πολυώρους περιπλανήσεις καὶ σπουδαίας ἐπιστημονικὰς τῶν ἐργασίας ἐπὶ τοῦ σεληνιακοῦ ἐδάφους—, ἔφθασαν εἰς τὸ νέον κατόρθωμα αὐτό, ἀφοῦ μὲ συντονισμόν πολλῶν προσπαθειῶν ἐπεσημάνθησαν, ἀντιμετώπισθησαν μὲ ψυχραιμίαν καὶ διωρθώθησαν πᾶσαι αἱ βλάβαι ἢ ἐλλείψεις, αἱ ὁποῖαι τυχὸν ὑπῆρχον εἰς τὰ

48. Ἐνθ' ἄνωτ.

49. Αὐτόθι.

50. Νικόλαου Μυστικοῦ, Ἐπιστολὴ β', τῷ περιδόξῳ καὶ λαμπρότῳ ἀμηνῶ τῆς Κρήτης καὶ ἡγαπημένῳ, Migne Ἐ.Π. 111,37.

51. Ἐνθ' ἄνωτ.

ἀξιοθαύμαστα ὀχήματά των, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Μεγάλου Φωτίου, πρέπει κατ' ἀναλογίαν ἄνευ σπασμωδικῶν ἐνεργειῶν, ἀλλὰ μὲ ψυχραιμίαν καὶ ἀποφασιστικότητα καὶ πρὸ πάντων μὲ πνεῦμα συνεργασίας καὶ ἐνότητος, νὰ ἀπαλλάσσωμεν τὸν μηχανισμόν τοῦ πρὸς τὴν οὐρανίαν θέωσιν ὠδηγοῦντος ὀχήματος καὶ πορθμείου τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ παντὸς τυχόν βλαβεροῦ στοιχείου, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρὸς καιρὸν παρέκκλισιν ἢ ἐπιβράδυνσιν τῆς λυτρωτικῆς πορείας του. Πρὸ πάντων μὲ τὴν ὀρθοπραξίαν καὶ μὲ τὴν ζωντανὴν μέθεξιν εἰς τὸν μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος συνεχίζεται εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἃς διατηρῶμεν εἰς κρυσταλλίνην καθαρότητα καὶ διαύγειαν τὸ πνευματικὸν αἰσθητήριον τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ βλέπωμεν καὶ ζῶμεν τὴν Ὀρθοδοξίαν εἰς ὅλην τὴν ἀπαστρέπτουσαν αἴγλην καὶ λαμπρότητα, διὰ νὰ μὴ τὴν παραμορφώσωμεν εἰς τὰ παραμορφωτικὰ κάτοπτρα τῶν προσωπικῶν μας ἀδυναμιῶν ἢ ἐνὸς ζήλου οὐ κατ' ἐπίγνωσιν καὶ διὰ νὰ μὴ τὴν παρουσιάζωμεν εἰς τοὺς ἄλλους ἐν διαστρεβλώσει χωρὶς εἶδος καὶ χωρὶς κάλλος.

Εἶθε ὁ Κύριος, διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου Φωτίου καὶ διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, οἱ ὅποιοι λαμπρύνουν διὰ τῆς παρουσίας των τὴν ἔσπερινὴν αὐτὴν λατρευτικὴν σύναξιν, νὰ βοηθήσῃ πάντας ἡμᾶς ὥστε μὲ συνέπειαν νὰ ἐκκληρώσωμεν εἰς τὸ ἀκέραιον πάσας τὰς ὑποχρεώσεις μας ἐναντι τῆς ἁγίας μας Ὀρθοδοξίας! Γένοιτο!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

«Χαίροις Ἱεραρχῶν ὁ κανὼν, καὶ διδασκάλων ὁ προστάτης ὁ ἐνδοξος, τὸ στόμα τῶν Θεολόγων, τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ ὁ λαμπρὸς τῷ λόγῳ καὶ τοῖς δόγμασιν. Ποιμὴν ἀξιάγαστος, Ἀποστόλων ὁμότροπος, εὐστομος γλῶσσα, πᾶσαν αἴρεσιν τέμνονσα, ὥσπερ μάχαιρα, δευτάτη καὶ δίστομος, ὄργανον τὸ ἠδύφθογον, ὁ νοῦς ὁ οὐράνιος, τῆς Ἐκκλησίας ὁ στύλος, τῶν εὐσεβῶν τὸ κραταίωμα, Χριστὸν καταπέμψαι, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δυσώπει τὸ μέγα ἔλεος».

«Χαίροις Πατριαρχῶν καλλονή, χαίροις ἀπάντων Ἱερέων τὸ καύχημα, δογμάτων πηγὴ ἢ θεία, τῆς Ἐκκλησίας στεγρὸς στύλος τε καὶ βᾶσις ἀπερίτρεπτος, κανὼν ἀκριβέστατος, μυστογράφος σοφώτατος, Φώτιε Πάτερ, ἀληθείας τὸ ἔρεισμα, ὁ λαμπρότατος, ἀριστερὸς καὶ περιόδοξος, ἄνθρωπε ἐπουράνιε, ἐπίγειε Ἄγγελε, τῶν Ὀρθοδόξων ἡ δόξα, τῶν κακοδόξων ὁ πέλεκυς. Χριστὸν μὴ ἐλλίπης, ἵκετεῦειν ὑπὲρ πάντων τῶν εὐφημούντων σε».

ΕΠΙ Τῆ 60ῃ ΕΠΕΤΕΙῶ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΨΑΛΜΩΔΙΑ

ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Εἰς τὴν γενέτειράν του, τὴν θαυμασίαν νῆσον Σκιάθου, τὴν 3ην Ἰανουαρίου 1911, πρὸ 60 δηλαδὴ ἐτῶν καὶ εἰς ἡλικίαν 60 χρόνων (ἔγεν. τῷ 1851) ἐκλείνει παντοῦνως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ πάντοτε ψάλλον στόμα του, ὁ ἐκ τῶν τιτάνων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Ἀπὸ τὴν προσωπικότητα, τὴν ζωὴν καὶ τὴν τελευτὴν τοῦ «Κοσμοκαλόγερου» θὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ὠρισμένα θέματα καὶ γεγονότα.

Α'. Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή καὶ ἡ «ἐκκλησιαστικὴ» διαγωγή του.

Καταγόμενος ἐκ λευίτικοῦ γένους, υἱὸς μάλιστα ἱερέως, τοῦ Παπα-Ἀδαμαντίου Ἐμμανουήλ, ἐξ οὗ καὶ ἔλαβε τὸ ἐπωνύμιον Παπα-Διαμάντης, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς πατρὸς του μετὰ περισσῆς ἐπιμελείας, εἰς ἀτμόσφαιραν εὐλαβείας, περιβαλλόμενος ὑπὸ στοργῆς μητρικῆς καὶ ἀγάπης ἀδελφικῆς.

Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν του συνώδευε, βοηθῶν τὸν πατέρα του εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν ἱερατικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, λαμβάνων μέρος ἐνεργὸν — ἀναγινώσκων καὶ ψάλλον — εἰς τὰς διαφόρους ἰ. Ἀκολουθίας, καὶ δὴ κατὰ τὰς θ. λειτουργίας, κυρίως εἰς τὰ σκιαθίτικα ἐξωκκλήσια.

Β'. Ἡ εὐσέβεια, ἡ εὐλάβεια καὶ αἱ ψαλμοὶ αὐτοῦ.

Ὁ ἐν λόγῳ ἱερατικὸς γόνος δὲν ὑπῆρξεν εὐσεβῆς πρὸς ὦραν¹ ἢ ἐξ ἀνάγκης καὶ κατὰ συνθήκην, ἀλλ' ἐκ πεποιθήσεως, ἦτο δὲ συνεπῶς, εἰλικρινῶς εὐλαβῆς.

Ἡ παιδιόθεν εὐσέβεια καὶ εὐλαβεία του ὑπῆρξεν ἡ αὐτὴ κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας τόσον εἰς τὰ ἐξωκκλήσια τῆς Σκιάθου ὅσον καὶ εἰς τὸν ναῖσκον τοῦ Ἀγ. Ἐλισσαίου τῶν Ἀθηνῶν², ἔνθα καὶ ἐπανεῦρισε τὸν ἀληθῆ ἑαυτὸν του κατὰ τὴν πολυχρόνιον καὶ πολύμοχθον ἐν τῇ πρωτευούσῃ παραμονήν του.

Ἡ βαθεῖα εὐσέβεια του ἐξεδηλοῦτο κυρίως εἰς τὰς πολυειδεῖς ἰ. Ἀκολουθίας, ὡς λ. χ. ὄρθρους, λειτουργίας, ὀλονυκτίας καὶ τινὰς ἄλλας τελετουργίας, ὅτε

μετὰ κατανύξεως, ὁ εὐλαβῆς αὐτὸς ἱεροψάλτης ἔψαλλεν «ὄρθρου βαθέος» καὶ κυριολεκτικῶς «ἐτραγουδοῦσε» «τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ».

Ἡ θρησκευτικὴ πίστις του, συνδεδεμένη μετὰ τῆς εὐσεβείας του, ὡς βίωμα, παραλλήλως πρὸς τὸ πνεῦμα του τὸ λατρευτικόν, καθίστατο ἐμφανῆς διὰ τῆς εὐλαβοῦς καὶ κατ' ἐννοίαν γλωσσικῆς ἐκφράσεως, τῆς ἀπαγγελίας καὶ ψαλμωδίας του κειμένων καὶ δὴ ὕμνων ἐκκλησιαστικῶν.

Ἡ θ. λατρεία, ἰδίᾳ δὲ ἡ ψαλμωδία, δὲν ἦτο ὅθεν δι' αὐτὸν ἀψυχος ἐξωτερικὸς τύπος, ἀλλ' ἔξαρσις καὶ ἔκφρασις, ἱερά «μυστικὴ» βίωσις καὶ ἐκδήλωσις, συντελοῦσα εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ μετέχοντος ἐνεργῶς εἰς αὐτήν.

Ὁ «σκιαθίτης ἅγιος» ἐφρόνει, ὅτι δὲν νοεῖται χριστιανὸς ὀρθόδοξος μὴ μετέχων - «κοινωνῶν» τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρευτικῆς ζωῆς.

Ὁ «Κοσμοκαλόγερος» ἐβίωσε τὸν Χριστιανισμόν ὡς θ. λατρείαν καὶ ἐξαγνισμόν, θεωρῶν, ὅτι ἀνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ χριστιανικὴ πίστις.

Ἀπὸ τὰ ἡδύμολπα τροπάρια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὰ θεσπέσια ρήματα ἐγορητεύετο, ἀνευρίσκων τέλος εἰς τὰ μελωδήματα αὐτὰ τὴν γαλήνην, τὴν ἀληθῆ χαρὰν καὶ λύτρωσιν ἐκ τοῦ καθημερινοῦ καμάτου καὶ τῶν δυσχερειῶν καὶ ἀντιξοοτήτων τοῦ βίου.

Ἡσθάνετο εὐδαίμων ἐν Κυρίῳ, «ᾄδων καὶ εὐφραίνόμενος» ὄλως ἰδιαιτέρως κατὰ τὰς ἑορτίους λαμπρὰς ἡμέρας τῆς Χριστιανοσύνης.

Αἱ ψαλμοὶ αὐτοῦ καὶ ἰ. Ἀκολουθίαι, ὡς καὶ ἐν γένει ἡ θ. λατρεία, ἀναποσπᾶστως συνδεδεμένοι μετὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀπέβησαν διὰ τὸν πολύτροπον αὐτὸν συγγραφέα, ὡς ἐπίσης ἡ ἀδιάλειπτος προσευχὴ καὶ ὁ διηνεκῆς ῥεμβασμὸς, πηγὴ ἐμπνεύσεως.

Γ' Ὁ ὕστατός του ἑορταστικὸς ὕμνος.

Ὁ ἐν θέματι ἔσοχος συγγραφεὺς καὶ ζηλωτῆς ψάλτης εἶχε δηλώσει, ὅτι «τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐν ὄσῳ ζῶ καὶ ἀναπνέω καὶ σωφρονῶ δὲν θὰ παύσω πάντοτε, ἰδίως δὲ κατὰ τὰς πανεκλάμπρους (ταύτας) ἡμέρας, νὰ ὕμνω μετὰ λατρείας τὸν Χριστὸν μου».³

1. Πρβλ. Ν. Τωμαδάκη, Παπαδιαμάντης Ἀλ. ἐν «Θρησκευτ. καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. 9ος, στήλ. 1165-1186.

2. Ὁ ναῖσκος αὐτὸς δὲν σφίζεται πλέον σήμερον.

3. Βλέπε ἐνθ' ἄνωτ., στήλ. 1178.

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. { Πρωτ. 7388
Διεκπ. 3974 } 'Αθήνησι τῆ 19-12-1970

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1786

Π ρ ό ς

τόν 'Ορθόδοξον 'Ελληνικόν Λαόν

Λαός τοῦ Κυρίου,

α'. Ἐκατὸν πενήκοντα ἔτη μετὰ τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος εορτάζομεν τὸ μέγιστον τοῦτο γεγονός τῆς Ἰστορίας τοῦ 19' αἰῶνος. Ὁ ἱερός Ἄγων τῶν Ὀρθόδοξων Ἑλλήνων πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ καὶ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἄγων κοινός, ἄγων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, καθὼς δὲ ἐπισήμως ἐκηρύχθη, εἰς τὸν ἄγωνα τοῦτον ἐπρωτοστάτησεν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἐκράτησαν ἱερεῖς καὶ ἐπίσκοποι. Τὸ μοναδικὸν καὶ θαυμαστὸν ἐκεῖνο γεγονός δὲν εἶναι ἐπανάστασις κοινωνικὴ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς καθεστηκυίας τάξεως, ἀλλ' ἐπανάστασις ἐθνικὴ, μᾶλλον δὲ ἀνάστασις τοῦ πεσόντος Ἑλληνικοῦ Γένους, τοῦ ἐν τῷ τάφῳ τῆς δουλείας κειμένου ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀλώσεως τῆς Πόλεως. Εἶναι ἄγων ὄντως ἱερός, διὰ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ ὁποίου ἐξεπληρώθη-

σαν αἱ ἐλπίδες καὶ αἱ προσδοκίαι τῆς φυλῆς ἐπὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὸν ἐλεύθερον πολιτικὸν βίον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

β'. Ἡ ἱερωτάτη ἐννοια τῆς ἐλευθερίας, ὅχι ὡς ἰδεολογικοῦ πλάσματος, ἀλλ' ὡς ὄντολογικῆς πραγματικότητας, εἶρε τὴν πλήρη ἔκφρασιν αὐτῆς εἰς τὸν ἄγωνα τοῦτον τῶν Ὀρθόδοξων Ἑλλήνων, ὅστις ἀκολούθως ἔχει τὴν δικαίωσιν καὶ τὴν καταξίωσίν του εἰς τὴν θερησκευτικὴν πίστιν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων καὶ γενναίων ἀγωνιστῶν. Εἶναι δὲ αὐτοί, ὅχι μόνον ὅσοι ἐπολέμησαν καὶ ἔπεσαν κατὰ τὴν πολυῦμητον ἐκείνην ὀκταετίαν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἀλώσεως, ἐπώνυμοι καὶ ἀνόνημοι, ἐκ τοῦ κλήρου καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ, ἔφαγον τὸν πικρὸν ἄρτον τῆς δουλείας, ἔζησαν μὲ τὸ γλυκὸ ὄραμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους καί, καθ' ἡμέραν θανατούμενοι ἔνεκα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, προπαρεσκεύασαν τὸν ἐνδοξὸν ἐθνικὸν ξεσηκωμόν. Οἱ καθ' οἰονδήποτε τρόπον μετασχόντες αὐτοῦ, παρὰ τὰς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν παρομαρτούσας ἀτελείας, ὑπῆρξαν ὑπέρτεροι τῶν ἀνθρωπίνων μέτρων εἰς φιλοπατρίαν, εἰς θάρρος, εἰς ἀνδρείαν, εἰς πνεῦμα θυσίας.

γ'. Ὄταν ἀναζητῶνται τὰ αἷτια τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, μάλιστα δὲ αἱ πνευματικαὶ καὶ ἠθικαὶ δυνάμεις τοῦ Ἔθνους, διὰ τῶν ὁποίων ὀπλισμένοι οἱ ὄντως γενναῖοι ἐκείνοι ἄνδρες κατήλθον εἰς τὸν ἱερόν Ἄγωνα, ἀνακύπτει φυσικῶς καὶ προβάλλει εἰς τὸ μέσον ἡ θέσις καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν περίοδον τῶν τετρακοσίων περι-

Τοῦτο ἐφήρμοσε καὶ οὕτως ἔζησε μέχρις ὑστάτης του πνοῆς.

Τοιοιτοτρόπως «τὸ εὐσεβὲς στόμα του», συνηθισμένοι, πλὴν ἄλλων καὶ εἰς τὴν ψαλμωδίαν, σιγαῖ ἡρέμα ἅπαξ διὰ παντός, χριστιανοπρεπῶς, τὰς παραμονὰς τῶν Θεοφανείων, ἐνῶ ὑποψάλλει μετ' εὐλαβείας⁴, καθὼς πάντοτε, δέους καὶ ταπεινοφροσύνης τὸ ἀκόλουθον μεγαλειῶδες δοξαστικὸν τῆς 9ης Μ. Ὡρας, τῆς ἐγγιζούσης ἑορτῆς τῶν Φώτων:

«Τὴν χεῖράν σου τὴν ἀφαιμένην τὴν ἀκήρατον κορυφὴν τοῦ δεσπότη, μεθ' ἧς καὶ δακτύλῳ ἡμῖν αὐτὸν καθυπέδειξας, ἔπαρον ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς αὐτόν, Βαπτιστά, ὡς παρρησίαν ἔχων πολλήν· καὶ γὰρ μείζων τῶν προφητῶν ἀπάντων ὑπ' αὐτοῦ μεμαρτύρησαι. Τοὺς ὀφθαλμοὺς σου πάλιν δέ, τοὺς τὸ πανάγιον Πνεῦμα κατιδόντας ὡς ἐν εἶδει περιστερᾶς κατελθόν, ἀναπέτασον πρὸς αὐτόν, Βαπτιστά, ἴλεων ἡμῖν ἀπεργασάμενος. Καὶ δεῦρο στήθι μεθ' ἡμῶν ἐπισφραγίζων τὸν ὕμνον καὶ προεξάρχων τῆς πανηγύρεως».

4. Βλέπ. Μιχ. Περάνθη, 'Ὁ Κοσμοκαλόγερος...', γ' ἐκδ., Ἀθήναι 1960.

Ὁ Göthe ἀποθνήσκων, λέγεται, ὅτι ἀνεφώνησε τὸ ἀμφισβητούμενον ὑπὸ πολλῶν, πολλαπλῶς δὲ ἐρμηνευόμενον Licht mehr Licht (φῶς περισσότερον φῶς). Ὁ Παπαδιαμάντης ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου, ψάλλον τὸν ἀνωτέρω δοξαστικὸν ὕμνον τῶν Φώτων. Ἐξέπνευσε ψαλμωδῶν τὸν ὑπερθεν ὕμνον τῶν Ἐπιφανείων, ζῶν οὕτως ὀλοφύχως δι' ὑστάτην φοράν καὶ βιῶν τὴν θ. λατρείαν, συμμετέχων προεορτίως κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐνεργῶς καὶ «ἐκ βαθέων» εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν τῶν Φώτων.

Ἐπικαλούμενος εἰς τὸ μελῶδημα αὐτό, ὡς εἰς κύκειον ἄσμα του, τὸν Πρόδρομον, ἵνα συμπαραστή Ἐκεῖνος «ἐπισφραγίζων τὸν ὕμνον καὶ προεξάρχων τῆς πανηγύρεως» τοῦ ἐπιφανέντος Χριστοῦ, ἐπεσφράγισε διὰ ψαλμωδίας τὸν ἐπίγειον βίον του, ὅστις ἐπληροῦτο παιδιόθεν ὑπὸ τῆς θ. λατρείας, ἐνῶ τέλος παρομοίως ἐτελέσθη διὰ θείας μελωδίας καὶ ψυχικῆς ἀνατάσεως ἡ ἐκδημία καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς του.

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑΣ

που ἐτῶν τῆς πικρᾶς δουλείας. Ἄλλ' ὁ Ὁρθόδοξος Ἕλληνας δὲν θὰ διερωτηθῆ καὶ δὲν θὰ ἀμφισβητήσῃ ποτέ, ποῖον ὑπῆρξε πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἱστορικὸν βίον τοῦ Ἔθνους του. Διότι Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος δὲν χωρίζονται εἰς τὴν συνείδησιν τῶν Ὁρθόδοξων Ἑλλήνων. Ὑπάρχει μία ἀπόλυτος σχεδὸν ἐνότις μεταξὺ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ὥστε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον τὸ Ἕλληνας καὶ τὸ Ὁρθόδοξος νὰ εἶναι καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἀχώριστα καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν ταυτόσημα. Μὲ ἓνα λόγον ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι Ἐκκλησία (ἐθνική), δηλαδὴ Ἐκκλησία («ζῶσα») εἰς τὴν συνείδησιν, τὴν παράδοσιν καὶ τὸν βίον τοῦ λαοῦ. Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου.

δ'. Δὲν ὑπάρχει Ὁρθόδοξος Ἕλληνας τόσον ἀπληροφόρητος, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν στενὸν δεσμόν μεταξὺ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ γενικώτερον τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν. Συνήθως, κατ' ἐπίδρασιν ἐνὸς ἀβαθοῦς νεοανθρωπιστικοῦ πνεύματος, τονίζεται ἢ ἀντιτίθεται ἄποψις, ὅτι δηλαδὴ ὁ Ἑλληνισμὸς μὲ τὴν γλῶσσάν του καὶ μὲ τὴν σκέψιν του ὑπῆρξεν ὁ φορεὺς τῆς ἐπικρατήσεως καὶ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄλλ' εἶναι φυσικῶς πολὺ μεγαλύτεραι αἱ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας παρέσχεν ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὸν Ἑλληνισμόν. Ὁ Ἑλληνισμὸς διετηρήθη καὶ ἀνέζησεν, ἐμβολιασθεὶς εἰς τὴν καλλιέλαιον Ἐκκλησίαν, ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι, ἂν εἴμεθα καὶ σήμερον Ἕλληνες, ὀφείλομεν τοῦτο εἰς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν μας· δι' αὐτῆς καὶ ἐν αὐτῇ διεσώσαμεν καὶ διετηρήσαμεν τὴν ἐθνικὴν μας συνείδησιν, τὴν ἑλληνικὴν μας γλῶσσαν καὶ γενικῶς τὸν ἰδιαίτερον χαρακτήρα τῆς Φυλῆς μας. Ὁμολογεῖται μετὰ κύρους, ὅτι («ἐπὶ δώδεκα αἰῶνας, δηλαδὴ ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκεσε τὸ Βυζάντιον, ἢ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἢ μεγάλη προστάτις τοῦ Ἑλληνισμοῦ· ὅτε δὲ τὸ Βυζάντιον ἔπεσεν, ἢ Ἐκκλησία παρέσχεν εἰς τὸν Ἑλληνισμόν ὑπηρεσίαν ἀκόμη ἀνωτέραν· αὕτη διεφύλαξεν ὁμοῦ μὲ τὴν θρησκείαν τὴν ἑλληνικὴν ἐθνότητα καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν»).

ε'. Τὰς ἀληθείας αὐτὰς καλὸν εἶναι νὰ μὴ λησμονῶμεν οἱ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρὸν. Καθὼς ἦτο φυσικόν, οἱ δύο μεγάλοι καὶ καταστροφικώτατοι πόλεμοι τοῦ αἰῶνός μας ἐπέφεραν μεγίστην ἀναστάσιον εἰς τὰς κοινωνίας καὶ τὰ ἔθνη, ἠλλάξαν τὸν τρόπον τῆς σκέψεως καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, ἐκλόνησαν καὶ ἀνέτρεψαν ἐκ βάθρων τὴν πίστιν («ἐπὶ πάντα Θεὸν ἢ σέβασμα»). Ἄλλ' ἀλλοίμονον εἰς τὸν λαόν, ὅστις θὰ ἐκρίζωθῃ ἀπὸ τὸν τόπον του, τόπον δὲ ἐν προκειμένῳ ἐννοοῦμεν τὴν πίστιν πρὸς τὴν παράδοσιν τοῦ Γένους, τὴν προσήλωσιν καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος. Ὅσα δὲ ἀντιθέτως κηρύσσονται ἐπιτηδείως καὶ πιστεύονται ἀφελῶς, ἀποτελοῦν νοσηρὰ συμπτώματα τῆς μεταπολεμικῆς ταύτης ἐποχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν. Εἶναι μέγα πρᾶγμα νὰ φρονῶμεν καὶ νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι ἔχομεν ρίζας, ὅτι ἱεροὶ καὶ ἰσχυροὶ

δεσμοὶ μᾶς συνδέουν μὲ τὸ παρελθὸν καὶ μὲ τὸν τόπον μας, ὅτι εἴμεθα δαδοῦχοι ἐνὸς ἱεροῦ πυρός, τὸ ὁποῖον παρελάβομεν παρὰ τῶν προγόνων μας, μὲ τὸ χρέος νὰ τὸ παραδώσωμεν εἰς τὰς ἐρχομένας γενεάς. Μέσα εἰς τὸ ὕψηλόν τοῦτο φρόνημα καὶ τὴν πίστιν θάλλονται καὶ ζωογονοῦνται ὅλα τὰ ἀγαθὰ σπέρματα καὶ αἱ δυνάμεις τῆς ἀληθοῦς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου.

στ'. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καταφαίνεται ἔτι μᾶλλον τὸ θεῖον ἔργον καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν μέσῳ τῶν λαῶν αὐτῆς, τῆς ὁποίας πρῶτον καὶ θεμελιῶδες γνώρισμα ἀποτελεῖ, ὅτι εἶναι Ἐκκλησία παραδόσεως, Ἐκκλησία συνδεδεμένη («μετὰ τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς πείρας τοῦ παρελθόντος»). Ὡς θεσμὸς παραδόσεως ἢ Ἐκκλησία εἶναι λοιπὸν συνδεδεμένη μὲ τὴν ζωὴν τοῦ παρελθόντος· ὡς δὲ ἐθνικὴ ἢ Ὁρθοδοξία εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν ζωὴν τοῦ παρόντος. Διότι ἢ Ἐκκλησία, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ ζῆ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, συνάπτει τὸ παρελθὸν πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἐκτείνεται πρὸς ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς εἰς τὸ μέλλον. Ὑπερᾶνω τόπου καὶ χρόνου, ἢ Ἐκκλησία, ὡς καθολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν θεῖον καθίδρυμα, συνάπτουσα εἰς ἑαυτὴν πάντα τόπον καὶ πάντα χρόνον, ἔλκει τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Προσφυνῶς ἐλέχθη, ὅτι τὸ παρελθὸν εἶναι περιοχὴ πίστεως καὶ τὸ μέλλον εἶναι κόσμος ἐλπίδος, τὸ δὲ παρὸν εἶναι στάδιον ἀγάπης. Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν, πιστεύουσα εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐλπίζουσα εἰς τὸ μέλλον, ἐργάζεται τὸ παρὸν ἐν ἀγάπῃ.

ζ'. Τὸ ἐν τῷ παρόντι ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἐκτείνεται ἐφ' ὅλον τὸν βίον τῶν τε ἐπὶ μέρους ἀτόμων καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ἔθνους, ἦτοι δὲν ὑπάρχει πτυχὴ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου ἐθνικοῦ βίου, ἐκ τῆς ὁποίας νὰ λείπη ἢ παρουσία καὶ ἢ εὐεργετικὴ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας. Κατηγορήθη ποτὲ ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἐχαρακτηρίσθη ὡς «ἠσυχαστικὴ κοινωνία λατρείας», ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἔπαινον καὶ τιμὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία λατρεύει τὰ πάντα, πᾶσαν τὴν δρᾶσιν αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ, ἀνάγει εἰς ἡσύχιον λατρείαν. Τὰ πάντα, ὅλον τὸν βίον τῶν πιστῶν, ἐξαγιάζει ἐν τῇ θεῇ λατρείᾳ, ἐν τῷ κοινῷ λειτουργικῷ χώρῳ καὶ χρόνῳ τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς κοινωνία λατρείας, δὲν ἐλλείπει, ἀλλὰ καὶ ἐμφανῶς ὑπάρχει («ἢ ἐνέργεια τῆς βουλήσεως πρὸς ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ»). Ὁ δὲ Θεός, ὁμιλῶν διὰ τοῦ Προφήτου, διὰ τοιούτων λόγων διαγράφει τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀποστολὴν καὶ δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας, εἰδικώτερον δὲ τῶν ἱερῶν αὐτῆς ποιμένων, εἰς μίαν ἐποχὴν ὡς ἢ παροῦσα, μὲ τόσας ἀνέσεις καὶ μὲ τόσας ἀνάγκας, μὲ τόσα κατορθώματα καὶ μὲ τόσους φόβους, μὲ τόσην ἀφρονίαν τῶν ἀγαθῶν καὶ μὲ τόσην στέρησιν τῶν ἀνθρώπων («Ἰδοὺ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά... τὸ ἀπολωλὸς ἐκζητήσω καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω»).

η'. Εἰς ταῦτα σαφῶς διαφαίνεται ὁ χαρακτήρ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις εἶναι καὶ παραμένει πάντοτε κατ' ἐξοχὴν πνευματικός. Καὶ ὅταν, κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν, ἡ Ἐκκλησία πολιτεύει· καὶ ὅταν, πρὸς ἀποτίναξιν βαρβαρικοῦ ζυγοῦ καὶ ἀπελευθέρωσιν τῶν τέκνων τῆς ἐκ τῆς δουλείας ἀθέου καὶ ἀντιχριστοῦ τυράννου, ἡ Ἐκκλησία πολεμῆ καὶ μάχεται, ὡς παρεμβολὴ Κυρίου, ἔργον πνευματικὸν ἐπιτελεῖ. Οὔτε ἱεροκρατικὰς τάσεις ἔχει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, οὔτε πιστεύει ὅτι ἡ λύσις τοῦ λεγομένου κοινωνικοῦ προβλήματος ἀνήκει εἰς αὐτήν· ἐνδιαφέρεται ὅμως ἡ Ἐκκλησία ζωηρῶς περὶ τούτων καὶ ζῆ τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς καὶ ἐθνικὰς περιπετείας τοῦ λαοῦ τῆς. Εἰδικώτερον δὲ ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἐφ' ὅσον τὴν Ἐκκλησίαν ἀπαρτίζομεν καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἐθνικὴν κοινότητα καὶ οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ οἱ ἀσκούντες τὰς πολιτικὰς ἐξουσίας τοῦ Κράτους, χωρὶς νὰ διεκδικῆ δικαίωματα ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐπὶ τῆς πολιτικῆς διοικήσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς ὀργανώσεως, ἡ Ἐκκλησία ἐργάζεται δι' ἰδίων μέσων καὶ ζητεῖ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν συγκρότησιν καὶ ἀναμόρφωσιν τῶν μελῶν τοῦ κοινωνικοῦ σώματος καὶ τῶν τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ κοινὰ πραττόντων. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία ἐργαζομένη καὶ δοῦσα, συντελεῖ θετικῶς εἰς τὴν καλὴν πολιτικὴν διοίκησιν τῆς χώρας καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ λεγομένου κοινωνικοῦ προβλήματος.

θ'. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς συγκεκριημένη πνευματικὴ ἀρχὴ καὶ ἐξουσία, τηρεῖ ἀπέναντι τῶν ἐκπροσώπων τῆς Πολιτείας τὴν στάσιν, ἣτις ὀρίζεται εἰς τοὺς λόγους τοῦ θεοῦ φῶτῆς Ἰδρωτοῦ: «ἀπόδοτε τὰ τοῦ καίσαρος τῷ καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ», ἃν καὶ τοῦτο ἐλέχθη περὶ καίσαρος ὄντος ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ θέσις καὶ ἡ ἐξουσία, μᾶλλον δὲ ἡ διακονία, τῆς Ἐκκλησίας — ἐννοοῦμεν δὲ πάντοτε τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἣτοι τὴν Ὁρθοδόξιαν — ἡ θέσις λοιπὸν καὶ διακονία τῆς Ἐκκλησίας ὑπάγει θεῶν δικαίῳ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸν καὶ τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν ἐγκόσμιον αὐτῆς δρασίαν ὀρίζουν ἀρχαὶ καὶ κανόνες, οἵτινες ἀρόνται τὸ κῆρος αὐτῶν ἔξωθεν καὶ δὴ καὶ ἐκ θείας ἀποκαλύψεως. Τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ ἀγνοήσῃ ἡ Ἐκκλησία, μεταβάλλουσα ἑαυτήν εἰς κρατικὸν ὀργανισμὸν ἢ εἰς ἠθικοκοινωνικὴν ὀργάνωσιν. Καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ σκοποὶ τῆς Ἐκκλησίας, καίτοι ζῆ καὶ δοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, εἶναι ἐξωκόσμοι. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἐν ἐπι πλεον οὐσιώδεις στοιχεῖον καὶ γνώρισμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι δηλαδὴ αὕτη πιστεύει ἰσχυρῶς εἰς τὴν παροδικότητα τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, σκοπεῖ δὲ τὰ ὑπερκόσμια καὶ αἰώνια. Περὶ τὰ σημεῖα ταῦτα ἡ Ἐκκλησία οὔτε ἐκσυγχρονίζεται, οὔτε εἶναι δυνατὸν ἢ συμφέρει εἰς τὸ πλήρωμά της νὰ ἐκσυγχρονισθῆ. Τοῦτο θὰ ἀποτελεῖ ἀθέτησιν τῆς πίστεώς της καὶ μετάθεσιν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ Εὐαγγελίου. Οἱ ζωντανοὶ ὅμως δεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν παράδοσιν, ὡς πείραν τοῦ παρελθόντος, ἀποτελοῦν ἐγγύτησιν καὶ ἐσωτερικὴν δύναμιν ἀντιστάσεως, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ της εἰς

ἐν ἀβέβαιον παρόν, μὲ τὴν βεβαίαν ἐλπίδα, ὅτι συμπάσχει (τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ), διὰ τὴν ἐξασφάλισιν εἰς αὐτὸν ἐνὸς ἡρέμου μὲν ἀλλ' ἀγωνιστικοῦ παρόντος καὶ ἐνὸς ἐνδόξου ἐπουρανίου μέλλοντος.

ι'. Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τούτου πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ στρατευομένην Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔργον της, διὰ νὰ κατανοήσωμεν εἰδικώτερον τὴν θέσιν καὶ τὴν σχέσιν τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸ Ἔθνος· εἰδεμὴ, μεγάλα γεγονότα τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων, αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, παρ' ὅτι ὀνομάζεται ἱερός Ἀγών, θὰ ἀποτελοῦν σημεῖον ἀντιλεγόμενον καὶ λίθον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ προσκόπτον καὶ θὰ σκανδαλίζονται οἱ ἀμύητοι καὶ ἀτέλεστοι εἰς τὴν Ὁρθοδόξιαν. Ἡ ἡγεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας οὐδέποτε ἐχωρίσθη τοῦ Ἔθνους, οὐδὲ ἠρηθῆ τὰς ὑπηρεσίας της πρὸς αὐτό· τοῦτο θὰ ἦτο ἀρησις τοῦ λαοῦ της καὶ ἀθέτησις ἑαυτῆς. Οὐδέποτε δὲ ἠρηθῆ νὰ βοηθήσῃ καὶ τὸ νέον Ἑλληνικὸν Κράτος, ὡς ἐπὶ ὀνομαστικῶν τοῦ Χριστοῦ Πολιτείας, καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν, καὶ ἐσχάτως μετὰ τὴν τελευταίαν ἐθνικὴν μας περιπέτειαν. Ἀντὶ τούτων, οἱ ἀσκούντες τὰς πολιτικὰς ἐξουσίας ὀφείλουσιν σεβασμὸν πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἣτοι πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Διότι θὰ εἶναι ἐξόχως λυπηρὸν νὰ διαπιστωθῆ τυχόν ποτε, ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ βούλησις τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὡς πρὸς τὴν ἐνσωματοῦσάν τὴν πίστιν τοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλαι αἱ περὶ αὐτῆς ἀντιλήψεις καὶ ἡ ἀπέναντι αὐτῆς στάσις τῶν ἀσκούντων τὰς πολιτικὰς ἐξουσίας ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κράτει.

ια'. Ἐλέχθη ποτέ, ὅπερ ἀποτελεῖ ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ὅτι («ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μεγάλη καὶ ἱερὰ σημαία, περὶ τὴν ὁποίαν συνέχεται ὁ Ἑλληνισμός»). Ἐξόχος δὲ Ἕλληνας ἀνὴρ τοῦ προσφάτου παρελθόντος, διερμηνεύων τὸν σεβασμὸν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, εἶπεν ὅτι («τὴν Ἐκκλησίαν μας θέλομεν ὑψηλά, ὅπου ἡ συνειδησις τοῦ Ἔθνους μας τὴν ὑψωσε...»). Εἰς ταῦτα τὴν Ἐκκλησίαν νοοῦμεν, ὅχι ὡς ἱστορικὸν θεσμὸν τοῦ Ἔθνους, ἀλλ' ὡς τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, τὸ βασιλείον ἱεράτευμα. Οὕτω πως νοοῦμεν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ἐθνικὴν, θάλπουσαν τὸν λαὸν αὐτῆς, συμπορευομένην μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, διατηροῦσαν αὐτὸν πνευματικῶς ἐλεύθερον καὶ ἡγουμένην αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ Ἀγῶνι πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐθνικῆς τοῦ ἐλευθερίας.

ιβ'. Λαὸς τοῦ Κυρίου,

Ἑλληνες Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί·

Ὅταν ἐορτάζωμεν τὴν ἐπέτειον τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, δὲν ἀναγόμεθα ἀπλῶς διὰ τῆς μνήμης εἰς τὰ ἐνδοξα γεγονότα τῆς ὀκταετίας ἐκείνης τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἀλλὰ ζῶμεν τὰ γεγονότα

αυτά εις τὰς προεκτάσεις των μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Δὲν κατέχομεν τὰ γεγονότα αὐτὰ ὡς ἱστορικὴν γνώσιν, ἀλλὰ τὰ βιοῦμεν ὡς παραδόσιν· δὲν κατέχομεν αὐτά, ἀλλὰ κατεχόμεθα ὑπ' αὐτῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, καθὼς ἤρchiσε προπαρασκευαζομένη ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἀλώσεως, οὕτω καὶ συνεχίζεται μέχρις ἡμῶν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῆς διήκει διὰ τῶν ἑλληνικῶν γενεῶν, αἵτινες διαδέχονται ἀλλήλας. Τιμῶντες τοὺς πρωτοεργάτας καὶ τοὺς συντελεστάς τοῦ ἔθνικοῦ τούτου θαύματος, δὲν μᾶς διαλανθάνει ὅτι, ὡς θαῦμα, τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα πίστεως, πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ἐγγνωμένης τὴν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τοῦ τολμηθέντος μεγάλου ἔργου. Οἱ πατριόρχοι, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ παπάδες, οἱ καλόγηροι, οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἔμποροι, οἱ ἀρματολοί, οἱ κλέφτες, οἱ ὄπλαρχηγοί, οἱ πλοίαρχοι, οἱ πρποληταί, ὅλοι ὅσοι ἀπέτελεσαν τὴν θείαν ἐκείνην παρεμβολὴν τῆς παρατάξεως Κυρίου, ὑπῆρξαν ἄνδρες πίστεως, ἡ δὲ πίστις ὠπλιζεν αὐτοὺς δι' ὑπομονῆς, δι' ἐλπίδος, δι' εὐθυχίας, διὰ πνεύματος θυσίας.

ιγ'. Τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως καὶ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τελευταίων προμάχων καὶ ὑπερασπιστῶν τῆς Πόλεως αἰωνία ἡ μνήμη. Τῶν μακαρίων πατριορχῶν, ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ μοναχῶν, τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρις ἡμῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος ἔϊφει τελειωθέντων, αἰωνία ἡ μνήμη. Τῶν ἀοιδίμων διδασκάλων τοῦ Γένους καὶ τῶν εὐεργετῶν τῆς παιδείας τοῦ Ἑθνους κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν αἰωνία ἡ μνήμη. Τῶν ἡρωϊκῶς ἀγωνισμένων καὶ ἐνδόξως πεσόντων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν καὶ τῶν οἴτινες, ἐπιζήσαντες, ἐν εἰρήνῃ ἐτελειώθησαν αἰωνία ἡ μνήμη. Τῶν οἴτινες ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς εὐταξίας τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐκοπίασαν καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν Κυρίῳ αἰωνία ἡ μνήμη. Ἡμεῖς δὲ πάντες, οἴτινες ἀπ' ἐλευθερίας ἐκλήθημεν, εἴθε νὰ περιπατήσωμεν ἀξίως τῆς κλήσεως ἡμῶν, ἐλευθεροὶ πνευματικῶς καὶ ἀξιοὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας. Ἀμήν.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώωνυμος, Πρόεδρος
- † Ὁ Καλαβρῶτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
- † Ὁ Μυτιλήνης Γάκωβος
- † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
- † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδουτανίας Δαμασκηνὸς
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
- † Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
- † Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
- † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/ντίνος
- † Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
- † Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεραρχαματεῶν

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 7615
 Διεκπ. 4072 } Ἀθήνησι τῆ 31-12-1970

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1788

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐν συνεχείᾳ τῶν ὑπ' ἀριθ. 3988/1764 Ἑγκ. 1653/21-7-69, 5442/2477 Ἑγκ. 1671/9-10-69, καὶ 6011/2760 Ἑγκ. 1678/3-11-69 Συνοδικῶν Ἐγκυκλιῶν, δι' ὧν παρεσχέθησαν ὑμῖν ὁδηγία περὶ συγκροτήσεως τῶν Ἐνοριακῶν Συνελεύσεων, καὶ ἐξ ἀφορμῆς ὑποβληθέντος τῆ Διαρκεῖ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἐρωτήματος περὶ τῶν προσόντων ἄτινα ἀπαιτοῦνται τοῦτο μὲν διὰ τὴν συμπερίληψιν τινος εἰς τὰ μέλη τῶν Ἐνοριακῶν Συνελεύσεων, τοῦτο δὲ διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀνάδειξιν τινῶν ὡς Ἐκκλ. Συμβούλων, δεδομένης τῆς ἐν τοῖς ἄρθροις 12 παρ. 1 καὶ 13 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ (περὶ ἱερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων) ἐμφανιζομένης διαφοροποιήσεως, Συνοδικῆ ἐξουσιοδοτήσεως, ἐρμηνεύοντες τὰς διαληφθείσας διατάξεις κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νομοθέτου, φέρομεν εἰς γνώσιν ὑμῶν ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ ἀνάδειξις τῶν Ἐκκλ. Συμβούλων ἐνεργεῖται διὰ κληρώσεως ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐνοριακῆς Συνελεύσεως, δεόν ὅπως τὰ προσόντα δι' ἀμοιτέρας τὰς ὡς ἄνω ιδιότητος συμπίπτωσιν ἀπολύτως, καὶ ἐπομένως πάντες οἱ εἰς τὴν Ἐνοριακὴν Συνέλευσιν μετέχοντες, πλὴν τῶν ἐν ἄρθρῳ 12 παρ. 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ ὀριζομένων προσόντων, δεόν νὰ ἔχωσι καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ ἄρθρου 13 παρ. 2 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ, ἄτινα διὰ λόγους καθαρῶς συστηματικῶς περιελήφθησαν εἰς τὸ περὶ Ἐκκλ. Συμβουλίων κεφάλαιον.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώωνυμος, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεραρχαματεῶν

Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτεούσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς αἱ συνδρομαὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1971 καθωρίσθησαν ὡς ἀκολούθως:

Α' Συνδρομαὶ Ἐσωτερικοῦ:

«Ἐκκλησία» μετὰ τοῦ
 «Ἐφημερίου» δραχμαὶ 200 ἑτησίως.
 «Θεολογία» » 300 »

Φοιτῆται καὶ ἐκπαιδευτικοὶ πληρώνουν τὸ ἥμισυ.

Β' Συνδρομαὶ Ἐξωτερικοῦ:

«Ἐκκλησία» μετὰ τοῦ
 «Ἐφημερίου» δραχμαὶ 270 ἢ δολλάρια 9
 «Θεολογία» » 360 ἢ » 12

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«'Απαράδεκτος πράξις μονοπωλήσεως».

Κατά τὰς δύο τελευταίας ἡμέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς συνελθούσης ἐν Ἀντίς Ἀμπέμπα Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐδημιουργήθη κρίσις ἐκ τῆς σθεναρᾶς στάσεως τῶν ἀντιπροσώπων πολλῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐναντι τοῦ γεγονότος, καθ' ὃ ἡ γνωστὴ ὡς «Ρωσικὴ Ἐλληνορθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐν Ἀμερικῇ», ὁμοωμένη ἐκ τῆς δῆθεν χορηγήσεως ἀυτοκεφάλου ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἐζήτησεν ὅπως εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκκλησιῶν — μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. φέρῃ τὸ νέον ὄνομα αὐτῆς ὡς «Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ».

Ὡς ὀρθῶς ἐτόνισαν εἰς κοινὰ ὑπομνήματά των πρὸς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Π.Σ.Ε. οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, «ὅπισθεν τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ὀνόματος ὑπάρχει ἀλλαγὴ κανονικοῦ καθεστώτος τῆς ἐν λόγῳ Ὀρθοδόξου Κοινότητος ἐν Ἀμερικῇ». Ἀλλὰ «κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ πράξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ἀλλαγὴ κανονικοῦ καθεστώτος πανορθόδοξου σημασίας ἔχει τὸ ἔγκυρον μόνον, ὅταν κανονικῶς ἐπέλθῃ καὶ ἀναγνωρισθῇ ὑφ' ὄλων τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Τοῦτο ὁμῶς δὲν συνέβη ἐν προκειμένῳ. Ἀντιθέτως, ὑπάρχουν ὀρθόδοξα πατριαρχεῖα καὶ ἀυτοκέφαλοι ἐκκλησιαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀναγνωρίζουν τὸ νέον καθεστῶς, καὶ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν εἰσέτι ἀποφανθῆ θετικῶς. Κατόπιν τούτου, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ κανονικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος τῆς ρωσικῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, τῆς ἀποκαλουμένης («Μητροπόλις») παραμένει ζήτημα ἐκκρεμές. Ἐπὶ τούτοις, ἡ αἰτουμένη ἀλλαγὴ ὀνόματος δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικὴν κατάστασιν, καθότι ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχουν διάφοροι ὀρθόδοξοι ἐκκλησιαί ὑπὸ διαφόρους δικαιοδοσίας, καὶ δὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, τοῦ Πατριαρχείου Σεργίας, τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας κ.λ.π. Ἐπὶ πλεόν δὲ ὑπάρχουν καὶ Ὀρθόδοξοι κοινότητες ρωσικῆς καταγωγῆς, αἱ ὁποῖαι εἰς οὐδεμίαν δικαιοδοσίαν ἀνήκουν. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ ἀξίωσις ἐνὸς μόνου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ὅπως προσλάβῃ τὸ ὄνομα τῆς «Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς», ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἀπαράδεκτον πράξιν μονοπωλήσεως ὑπὸ τῆς ὀρισμένης ταύτης κοινότητος τῆς ἐν γένει Ὀρθοδοξίας ἐν Ἀμερικῇ».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπιβάλλεται, ὅπως ἡ Γενικὴ Γραμματεία τοῦ Π.Σ.Ε. «ἀπόσχη πάσης παραδόχῃς καὶ χρησιμοποίησεως τοῦ ζητουμένου νέου ὀνόματος μέχρι τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὅλου τούτου ζητήματος ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς Ὀρθοδόξου Οἰκουγενείας».

Τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης.

Ὁ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος λαμπρὸς εορτασμός ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ Μεγάλου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἔδωκεν ἀφορμὴν πρὸς σύσκεψιν ἐν τῇ ἱ. μονῇ Πεντέλης, — ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου—, Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλων Ἱεραρχῶν καὶ Καθηγητῶν καὶ Ὑφηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν πρὸς προετοιμασίαν τῆς διοργανώσεως καὶ προσεχοῦς λειτουργίας τοῦ Διορθόδοξου Κέντρον τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς.

Τὸ Κέντρον τοῦτο, διαθέτον εἰς τὴν νέαν πτέρυγα τῆς μονῆς πενήκοντα ὀκτῶ μονόκλινα διαμερίσματα καὶ τινα πλεόν τούτων ἐν τῷ παλαιῷ αὐτῆς κτιρίῳ, ὁμοίως δὲ αἴθουσαν διαλέξων, ἐξωπλισμένην διὰ συστήματος ταυτοχρόνου μεταφράσεως εἰς τέσσαρας γλώσσας καὶ συστήματος κλιματισμοῦ, ἀνάλογον βιβλιοθήκην, ἀναγνωστήριον, δύο τραπεζαρίας, ὡς καὶ πάντας τοὺς ἀπαραιτήτους βοηθητικὸς χώρους, ἐντὸς ὀλίγου θὰ διακομήσῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑποβοηθοῦν τὴν ὑπὸ πάντων συνειδητοποιήσιν τῆς βαθύτερας οὐσίας καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου καθιστάμενον πνευματικὸν ἐργαστήριον προαγωγῆς τῆς πανορθόδοξου ἐνότητος καὶ ἐκ τρίτου συμβαλλόμενον εἰς τὴν οἰκουμενικὴν προβολὴν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος.

Προφανοῦς οὐσίας τῆς γενικωτέρας σημασίας τοῦ Κέντρον τούτου διὰ τε τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας, ὑπὸ πάντων ἀναπέμπεται ἡ εὐχή, ὅπως ὁ Κύριος εὐλογήσῃ αὐτό, ἵνα τοῦτο ἀποδώσῃ τὸν προσδοκώμενον ἑκατονταπλασίονα καρπὸν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀγίας ἡμῶν Ὀρθοδοξίας.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν σύμβολον τῶν ἱερῶν ἀγώνων.

Μεθ' ἱκανοποιήσεως τοῦ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπληροφορήθη, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 826/1971 Νομοθετικοῦ Διατάγματος καθιστᾷ ὑποχρεωτικὴν τὴν ὑπαρξιν τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ τοῦ κοντοῦ τῶν σημαίων. Ὡς σημειοῦται ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1 άρθρῳ τοῦ Διατάγματος τούτου, κατὰ τὰς παρελάσεις συλλόγων, οργανώσεων, μαθητῶν, σπουδαστῶν, φέρεται ἡ Ἑθνικὴ Σημαία, ὑφάσματος ἐκ μετάξης, ἐπὶ κοντοῦ, ὅστις φέρει (εἰς τὸ ἄνω ἄκρον σφαῖραν ἐκ λευκοῦ μετὰλλον διαμέτρον ἐξήκοντα πέντε χιλιοστῶν τοῦ μέτρον καὶ ἐπ' αὐτῆς Σταυρὸν ὕψους δώδεκα ἑκατοστῶν, πάχους ἐνὸς ἑκατοστοῦ, πλάτους κορμοῦ καὶ σκελῶν δύο ἑκατοστῶν

ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου καὶ συνολικοῦ μήκους ὀριζοντίου σκέλους ὀκτὼ ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Σφαῖρα καὶ Σταυρὸς ἀποτελοῦν ἐν ὁλόσωμον τμήμα).

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Διάταγμα, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸ καθολικὸν αἴτημα πασῶν τῶν τάξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐξασφαλίζει τὴν συνέχισιν μακρᾶς παραδόσεως, ἣτις ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν τιμῆς πρὸς τὸ σεπτὸν σύμβολον τοῦ Σταυροῦ. Τοῦτο, ὡς ὀρθῶς ἐσημειώθη, «ἀπενθυμίζει πάντοτε τὴν μοναδικὴν λυτρωτικὴν θυσίαν τοῦ Θεοανθρώπου, ἐμπνέει δὲ τοὺς πιστοὺς εἰς εὐγενεῖς θυσίας διὰ τὰ μεγάλα ἰδανικά. Δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἢ Σημαῖα μὲ τὸν Σταυρὸν εἶναι ἐπὶ πλέον τὸ κατ' ἐξοχὴν σύμβολον τῶν ἱερῶν ἀγώνων τῆς Ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας, τῆς ὁποίας ἐορτάζομεν τὴν 150ετηρίδα μετὰ πανεθνικῶν ἐκδηλώσεων».

Ἄξιοι σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως.

Λυπούμεθα, διότι δημοσιογράφοι τινές, διαπράττοντες τὰ λογικὰ σφάλματα τῆς λήψεως τοῦ ζητουμένου καὶ τῆς συγχύσεως τῶν ἐννοιῶν χρήσεως καὶ καταχρήσεως, ὀρμῶνται ἐκ τινων ἴσως ἀτυχῶν περιπτώσεων, διὰ νὰ ἐξαγάγουν γενικὰ συμπεράσματα καὶ νὰ εἰρωνευθοῦν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡγεσίαν, διότι αὕτη δὲν ἐμποδίζει τὴν εἰς τὰς ἱεράς μονὰς εἴσοδον νεανίδων.

Ἄλλ' ὅταν ἡ εἴσοδος αὕτη γίνεται μετὰ ὄριμον ἀπόφασιν, τί κακὸν ἔχει; Ἐφ' ὅσον ζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀντοδιαθέσεως, διατὶ ἢ μία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσῃ ἑαυτὴν κατὰ τὸν ἄλφα ἢ βῆτα τρόπον, ἢ δὲ ἕτερα δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ διαθέσῃ ἑαυτὴν διὰ τὸν Θεόν; Ἐὰν αὐτοὶ οἱ Προτεστάνται ἀναγνωρίζουν σήμερον τὴν ἀξίαν τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ καὶ ἰδρῶν μοναστικὰς ἀδελφότητας, διατὶ τοῦτο εἶναι ἀπαράδεκτον παρ' ἡμῖν;

Δι' ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἀντικρούζον μετ' ἀληθοῦς ρεαλισμοῦ καὶ οὐχὶ μυωπικῆς τὴν ὕλικοπνευματικὴν πραγματικότητα καὶ τὰς ἀληθεῖς διαστάσεις τοῦ ὕλικοπνευματικοῦ σύμπαντος, εἶναι φανερόν, ὅτι, ἐὰν εἶναι ἄξιοι σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ ὁ ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος πολλὰκις ἐγκαταλείπει τὰς νομίμους τέρψεις τῆς ζωῆς, διὰ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς μίαν ἔρημον, προσπαθῶν νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν νέον εἶδος κώνωπος ἢ χόρτου, διὰ νὰ πλουτίσῃ κατὰ τι τὴν ἐντομολογίαν ἢ τὴν φυτολογίαν, πολὺ περισσότερον εἶναι ἄξιοι σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως οἱ μοναχοί, οἵτινες κατορθώνουν νὰ ἐκκολάπτουν τὰ δυναμικώτερα τῶν σπερτων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ νὰ ἀξιοποιῶν τὴν οὐσιωδεστέραν πτυχήν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἣτις

συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ποθεῖ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ Θεοῦ. Ἐντὸς τοῦ ὕλικοπνευματικοῦ σύμπαντος, ὡς θὰ ἐπιστοποῖε ὁ μέγας βιολόγος καὶ ἀνθρωπολόγος Carrel, ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερα δύναμις. Ἐπομένως οἱ μοναχοί, ὅταν εἶναι ἄξιοι τῆς κλήσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς των, δύνανται νὰ προσφέρουν οὐσιαστικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα οὐ μόνον μὲ τὴν ἱεροποστολικὴν καὶ κοινωνικὴν δρασίαν, ἣτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν αἰώνων εὐόισκεται εἰς χεῖρας μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ Καθολικοῦ τῆς μονῆς των ἢ ἐκ τοῦ κελλίου καὶ τοῦ ἐρημητηρίου των, μὲ τὸν ἀλάλητον στεναγμὸν των, μὲ τὰ δάκρυά των, μὲ τὸ ἤρεμον πτερόγισμα ἢ τὴν ἀγωνιόδη ἔκρηξιν τῆς θερμῆς προσευχῆς των.

Στόχος μας λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ κατάργησις τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ, ἀλλ' ἡ ἐξυγίανσις του.

«Χριστιανισμὸς καὶ προσευχὴ».

Ἐν συνεχείᾳ, ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἀξίαν τῆς προσευχῆς, δεόν νὰ ἐξαρθῇ ἢ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς «Ἑβδομάδος προσευχῆς τῶν φοιτητῶν» γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὀμιλία τοῦ διακεκριμένου καθηγητοῦ τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς κ. Ὁρέστου Λουριδίου, ὅστις, ὡς ἐτόνισεν ὁ προλογίσας αὐτὸν Πρύτανης κ. Ἀλεξόπουλος, διακρίνεται διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐσέβειαν, ἐκδηλωθεῖσαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τῆς γενομένης ὑπ' αὐτοῦ δωρεᾶς πρὸς ἀνέγερσιν ναοῦ παρὰ τὸ ἐν τῇ Πανεπιστημιούπολει κτίριον τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς, ὡς ἐξήρηθη καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ὑπὸ τῆς «Ἐκκλησίας».

Ὁ κ. Λουριδῆς, ὀμιλήσας ἐπὶ τοῦ θέματος «Χριστιανισμὸς καὶ προσευχὴ», ἀφοῦ ἐξῆρε τὸ γεγονός τῆς θείας προελεύσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς θαυμαστῆς καρποφορίας αὐτοῦ ἐν τῷ πολιτισμῷ, ταῖς κοινωνίαις καὶ τοῖς ἀτόμοις, ὠμίλησεν ἐν συνεχείᾳ περὶ τῆς οὐσίας, τῶν γνωρισμάτων καὶ τῶν ὀφελειῶν τῆς ἀτομικῆς καὶ λειτουργικῆς προσευχῆς. Ἡ ὅλη ὀμιλία τοῦ κ. καθηγητοῦ ἦτο ἐμπεποτισμένη ἐκ τῆς βαθείας γνώσεως καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς πατερικῆς καὶ ἀσκητικῆς φιλολογίας καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν προσωπικῶν του θρησκευτικῶν βιωμάτων, τῶν ὁποίων ἢ ἐκδήλωσις ἐκορυφώθη ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τῆς ὀμιλίας του, ὅστις ἦτο μιὰ θερμὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ἵνα μείνωμεν ἐν Αὐτῷ, καθὼς καὶ Ἐκεῖνος ἐν ἡμῖν.

Εἶναι ἀληθῶς παρήγορον καὶ ἐλπιδοφόρον, ὅτι ἀκαδημαϊκοὶ διδάσκαλοι καὶ αὐτῶν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἐκδηλώνουν τοιαύτην καὶ τοσαύτην εὐσέβειαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

Μετά τὸ πέρας τῆς συνεδρίας τῆς 11 Φεβρουαρίου 1971 ἐξεδόθη τὸ ἐξῆς ἀνακοινωθέν:

«Ἡ Διαρκὴς 'Ιερά Σύνοδος συνελθοῦσα εἰς τὴν πρώτην ἐκ τῶν συνεδριῶν αὐτῆς τοῦ τρέχοντος μηνὸς Φεβρουαρίου ἀίσθανετα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προβῆ εἰς τὰς ἐξῆς ἀνακοινώσεις:

ΠΡΩΤΟΝ: Ἐκφράζει τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν αὐτῆς διότι διὰ τῆς οἴας καὶ ὑπ' αὐτῆς ἀνεμένετο ἀπαντήσεως τοῦ κ. Αὐλάρχου τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἐτέθη τέρμα εἰς τὸ δημιουργηθὲν ζήτημα περὶ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλείσης Μητροῦς.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Ἐκφράζει καὶ δημοσίᾳ τὴν λύπην αὐτῆς, διότι μέλη τινὰ τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεχίζοντα τακτικὴν, ἢ ὁποῖα εἰς οὐδὲν ἕτερον συλλογικὸν ὄργανον ἐμφανίζεται, ἄγουν εἰς τὴν δημοσιότητα ὑπηρεσιακὰ θέματα μὲ ἀποτελεσματὰ νὰ προκαλῆται σκανδαλισμὸς τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν θεμάτων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐχῆ ὑπ' ὄψιν του ἀπαντᾶ τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ νὰ κρίνῃ ὀρθῶς ἐπ' αὐτῶν. Δι' ὃ κατὰ καιροῦς ἡ 'Ι. Σύνοδος ἀπηγόρευσε δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς τὴν παρουσίαν ὑπηρεσιακῶν θεμάτων δημοσίᾳ.

ΤΡΙΤΟΝ: Ἀποκρούει τὴν κατὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς ἐκτοξευθεῖσαν κατηγορίαν ὅτι τὰχα διοικεῖ μονοκρατορικῶς τὴν Ἐκκλησίαν. Τούναντίον διὰ τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας ἡ διοίκησις αὐτῆς κατενεμήθη κατ' ἐιδικότητα εἰς πολυμελεῖς μονίμους συνοδικὰς ἐπιτροπὰς, αἱ ὁποῖαι ἐξουσιάζουν ἀπαντᾶ τὰ μέλλοντα ν' ἀπασχολήσουν τὴν 'Ι. Σύνοδον θέματα καὶ εἰσηγοῦνται ὑπευθύνως εἰς αὐτήν.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ: Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεδριῶν τῆς 'Ι. Συνόδου κατὰ τὰ ἀμέσως πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου ἦτο ὁ ἐξῆς ἐπὶ παραδείγματι: Κατὰ τὸ 1961, 58 συνεδριάσεις. Κατὰ τὸ 1962, 59 συνεδριάσεις. Κατὰ τὸ 1963, 47 συνεδριάσεις. Κατὰ τὸ 1965, 67 συνεδριάσεις. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου. Ἦτο ἀπὸ Μαρτίου 1969 μέχρι Μαρτίου 1970 ἐγένοντο 6 συνεδριάσεις τῆς 'Ι. Συνόδου. Κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦ Μαρτίου 1970 μέχρι Φεβρουαρίου 1971 66 τοιαῦται συνεδριάσεις. Ἐπομένως ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεδριῶν οὐδαμῶς ἐμειώθη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθόν.

ΠΕΜΠΤΟΝ: Ἡ ἀναστολή τῆς συγκλήσεως τῶν συνελεύσεων τῆς ἱεραρχίας δὲν εἶναι τί τὸ καινοφανές. Ἡ παρούσα ἀναστολή ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ δοθῆ ὁ χρόνος καὶ ἡ δυνατότης εἰς τὴν Διαρκῆ 'Ι. Σύνοδον ἵνα ἐτοιμάσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου προβλεπόμενον ὀγκῶδες νομοθετικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον διὰ συνεχοῦς καὶ ἐντατικῆς ἐργασίας ἔφερεν αὐτὴ εἰς πέρας καὶ εἶναι πλέον ἐτοιμὸν σχεδὸν ἐν τῷ συνόλω του. Τοῦτο θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτελεσθῆ, ἐὰν ἡ Διαρκὴς 'Ι. Σύνοδος δὲν ἦτο ἀπερίσπαστος. Παρὰ δὲ τὸ γεγονός ὅτι αὐτὴ δὲν ἦτο ὑποχρεωμένη πρὸς τοῦτο ἐφ' ἀπάσης τῆς νομοθετικῆς ὕλης ἐξήτησεν τὰς γνώμας πάντων τῶν σεβασμιωτάτων ἱεραρχῶν. Οὕτω τὰ ὑπ' αὐτῆς θεσμοθετηθέντα διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποτελοῦν τὴν συνισταμένην τῆς γνώμης ἀπάσης τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 13ης Φεβρουαρίου καθηρτίσθη τὸ τριπρόσωπον διὰ τὴν ἐκλογὴν νέου Μητροπολίτου πρὸς πλήρωσιν τῆς χηρευούσης ἑδρας τῆς Μητροπόλεως Μονεμ-

βασίας καὶ Σπάρτης. Εἰς τὸ τριπρόσωπον περιελήφθησαν οἱ ἀκόλουθοι τρεῖς πανοσ. Ἀρχιμανδρίται: Ἱερόθεος Κυριαζόπουλος, Ἱεροκῆρυξ τῆς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, Νικόδημος Ἀναγνώστου, πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Μυτιλήνης καὶ Παντελεῆμων Μπαρδάκος, διευθυντῆς παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ.

'Ιερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερόνυμος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 25 Ἰανουαρίου — 4 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ.:

Ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου ἐν τῷ Πανεπιστημικῷ Ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (Καπνικαρέας) ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐθεμελίωσε τὴν 31ην Ἰανουαρίου τὸν νέον Ἱ. Ναὸν Προφήτου Ἡλιοῦ Ριζουπόλεως.

Προήδρευσε τὴν 26ην καὶ 28ην Ἰανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιλογῆς νέων ὑπαλλήλων τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

— Τὴν 26ην Ἰανουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς.

— Τὴν 2αν Φεβρουαρίου συσκέψεως διὰ τὸ Κίνημα τῆς Ἀγάπης.

— Τὴν 3ην Φεβρουαρίου συσκέψεως ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι ἀπὸ τῆς Ἐπανάστασεως, τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁφθαλμιατρείου Ἀθηνῶν, τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε. καὶ τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς Βοηθείας διὰ τὸ Πακιστάν.

Παρέστη τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου εἰς τὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ἑορτασμὸν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καθ' ὃν μετὰ εἰσηγήσιν τοῦ πρυτάνεως κ. Κ. Ἀλεξοπούλου ὠμίλησε ὁ καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Κ. Μουρατίδης με θέμα: «Τὸ μέγα μήνυμα τῆς ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 πρὸς τὸν σύγχρονον Ἑλληνισμόν».

— Τὴν 2αν Φεβρουαρίου εἰς τὴν διάλεξιν τῆς ὑπευθύνου τοῦ Κ.Σ.Ο τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Βασιλικῆς Παπαδημητρίου, γενομένην εἰς τὴν Αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἑορτασμοῦ ἐπὶ τῇ 150/ετηρίδι ἀπὸ τῆς Παλιγγενεσίας τοῦ Ἔθνους.

Ὡμίλησεν τὴν 4ην Φεβρουαρίου εἰς γενικὴν σύναξιν τῶν Ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπαινήσας αὐτοὺς διὰ τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἔργων Ἀγάπης.

Παρέκαθησεν τὴν 28ην Ἰανουαρίου εἰς γεῦμα παρατεθὲν ὑπὸ τῶν Ἐφημερίων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πρὸς τιμὴν του ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἐτεῖ.

— Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς δεῖπνον, παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως στρατηγοῦ κ. Γ. Ζωϊτάκη.

— Τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου εἰς συνεστίασιν ἐν τῇ Φοιτητικῇ Ἑστίᾳ Ἀρρένων.

Συνειργάσθη τὴν 26ην Ἰανουαρίου μετὰ τῶν πανοσ. ἀρχιμ. κ. κ. Μαξίμου Ψιλοπούλου καὶ Ἀνθίμου Ρούσσα.

— Τὴν 28ην Ἰανουαρίου μετὰ τῆς Α.Ε. τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Ν. Μακαρέζου.

— Τὴν 4ην Φεβρουαρίου μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικοδήμου καὶ τῶν καθηγητῶν κ. κ. Κ. Μπόνη καὶ Σ. Ἀγουρίδου.

Ἐ δέ χ θ η τὴν 26ην Ἰανουαρίου τὸν ἀντιπρόεδρον τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους κ. Τσαγκαράκη, τὸν κ. Ἀθ. Τζαβούλην, τὸν πτέρρχον κ. Χ. Ποταμιάνου καὶ τὸν κ. Θ. Ραυτόπουλον.

— Τὴν 28ην Ἰανουαρίου τὸν Δρα κ. Κ. Κωνσταντόπουλον, τὸν κ. Σ. Ζορμπᾶν, τὴν καν Χρηστίναν Βάγια, τὸν Δ/ντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Καλαμίδαν, τὸν κ. Θεόδωρον Κυρίτσην καὶ τὸν πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Νικόδημον Γιαννακόπουλον, Ἱεροκήρυκα τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν.

— Τὴν 2αν Φεβρουαρίου τὸν δημοσιογράφον κ. Ἄλ. Λιδωρίκη, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ καὶ τὸν Δρα κ. Κ. Κωνσταντόπουλον.

— Τὴν 3ην Φεβρουαρίου τὸν καθηγητὴν κ. Θωμᾶν Δοδιάζη τὸν κ. Ἰ. Τσαντήλαν καὶ τὸν κ. Βλ. Βλαγκόπουλον.

— Τὴν 4ην Φεβρουαρίου τὸν πρίγκηπα Ρωμανῶφ, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἀρτης κ. Ἰγνάτιον καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ταλαντίου κ. Στέφανον.

Μετέβη τὴν 25ην Ἰανουαρίου εἰς Χαλκίδα καὶ προέστη τῶν ἐκεῖ ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πενηκονταετίας ἀπὸ τῆς χειροτονίας εἰς ἀρχιερέα τοῦ Σεβ. πρῶην Χαλκίδος κ. Γρηγορίου.

— Τὴν 31ην Ἰανουαρίου εἰς Λεβάδειαν, ὅπου κατὰ πρόσκλησιν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, παρέστη εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν μαθητικῶν οἰκοτροφείων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐπεσκέφθη τὴν 29ην Ἰανουαρίου τὴν Ἱ. Μονὴν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Βασίλειος κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουαρίου:

Ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν:

— Τὴν 1, 6, 31 εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναόν.

— Τὴν 10 καὶ 24 εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Μουῆς Πετράκη.

— Τὴν 17 εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίων Ἀναργύρων, Νοσοκομείου Λοιμωδῶν Νόσων (Χανσενικῶν).

— Τὴν 19 εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ.

— Τὴν 30 εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίου Βασιλείου, ὁδοῦ Μετσόβου, χάριν τῶν σπουδαστῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου.

Ἐχοροστάτησεν κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῶν ἑορταζόντων ἱερῶν Ναῶν:

— Τὴν 16 τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου Περιστερίου.

— Τὴν 17 τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Θησείου.

— Τὴν 18 τοῦ Ἀγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ.

— Τὴν 29 τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν Καισαριανῆς.

Ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον,

— Ἐτέλεσε τὴν 5 τὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, χάριν τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ τῶν Γενικῶν Γραμματέων τῶν Ὑπουργείων.

— Ἐπεσκέφθη: α) τὴν Α.Ε. τὸν Ὑπουργὸν Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Χολέβαν καὶ τὸν κ. πρόεδρον τοῦ Ο.Λ.Π. διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐφοδίων, πρὸς τοὺς πληγέντας τοῦ Πακιστάν.

β) τὸν Διοικητὴν τοῦ ἀερολιμένος Ἑλληνικοῦ κ. Κ. Καρδαρᾶν, διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐργασιῶν ἐπισκευῆς τοῦ, ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ, Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος

— Προέστη, ἐν τῷ Ἀΐ Κοιμητηρίῳ, τῆς νεκρωσίμου Ἀκολουθίας κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Δημ. Δελῆ, κτίτορος τοῦ ἐν Βαρκίτῃ ἑνοριακοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἐπεδέχθη ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάρῳ (ἀπουσίαζοντος τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου) τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας: Παραμυθίας κ. Παῦλον, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, Δημητριάδος κ. Ἡλίαν, Κερκύρας κ. Πολύκαρπον, Λευκάδος κ. Νικηφόρον, Θήρας κ. Γαβριήλ, Ρόδου κ. Σπυρίδωνα, Καρπάθου κ. Ἀπόστολον, πρῶην Πάφου κ. Φώτιον.

Ἐδέχθη:

α) Τὸν κ. Δήμαρχον Θεσσαλονίκης, τὸν κ. Α. Γεωργίου, ὑποδιευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν, τὸν κ. Παν. Πετρόπουλον, Ἱατρὸν-Χειρουργὸν ἐκ Σουηδίας, τὸν κ. Σ. Σαββόπουλον, τὸν Ἀρχιμ. κ. Εἰρηναῖον Ταλαμβέκου, ἀρχιγραμματέα τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, τὸν κ. Κων. Τυμπανίδην, Ἱατρὸν, τὸν κ. Βασ. Κασκαντάμην θεολόγον καθηγητὴν, τὸν κ. Ἀντώνιον Μπελούσην, πρωτοφάλην Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν, τὸν κ. Παν. Κουβέλην, γεωπόνον.

β) Ἐπιτροπὰς διὰ τὴν ἀνέγερσιν νέων Ἱερῶν Ναῶν εἰς τὰς συνοικίας: Δουργυτιοῦ, Μπουρναζίου, Ἀργυρουπόλεως, Τραχῶνων, Ἡλιουπόλεως.

Ἐντολῇ Μακαριώτατου, ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τὸν κ. Γ. Κίκιζαν, σπουδαστὴν τοῦ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου.

Παρέστη εἰς τὸν τελεσθέντα Ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει λειτουργίας ἐντευκτηρίου τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Ἀγίου Παντελεήμονος Τραχῶνων καὶ μετέφερεν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριώτατου.

Ὡμίλησεν ἀπὸ τῆς Τηλοφίας τῆς Υ.Ε.Ν.Ε.Δ. τὴν 31, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Παγκοσμίου ἡμέρας προστασίας τῶν Χανσενικῶν.

— Προήδρευσε τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου,

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχελῶου κ. Εὐθύμιος κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουαρίου:

Ἐτέλεσε τὴν θ. Λειτουργίαν εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς Ἀγίου Ἀντωνίου Περιστερίου, Ἀγίου Εὐθυμίου Κυψέλης, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, Λεωφ. Συγγρού, καὶ Ἀγίας Μαρκέλλης Βοτανικοῦ.

Ἐχοροστάτησεν εἰς τὸν ἑσπερινὸν τῶν Ἱ. Ναῶν Ἀγίου Ἀντωνίου Πατησίων καὶ Ἀγίου Τρύφωνος.

Μετέσχε τῆς ἐπισήμου Δοξολογίας ἐπὶ τῇ 1η τοῦ ἔτους ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ.

— Τοῦ ἔτησιου μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κυροῦ Διονυσίου ἐν Τρικάλαις.

Προήδρευσε τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἐκκλ. Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης καὶ τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ὁρκίσεν ἐνώπιον τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως τὸν Ἀντιπρόεδρον τοῦ ΑΣΔΥ κ. Π. Σφήκαν, ὡς καὶ Ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν-Κοιν. Λειτουργῶν.

Ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον, παρέστη εἰς τὴν ἐπίσημον εἰσοχὴν τῶν Ἀ/ετῶν σπουδαστῶν τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς.

— Εἰς τὴν «Συνάντησιν Ἀγάπης» ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας.

— Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Δ΄ Γυμνασίου Θηλέων Παγκρατίου.

Ἐπεσκέφθη τὴν «Στέγην Ἐργαζομένου Ὁρφανοῦ».

Α' Ένοριακὸν Κέντρον Νεότητος

Τὴν Κυριακὴν, 24ην Ἰανουαρίου 1971, παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου, τοῦ Δημάρχου Ἀγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς κ. Παπαγιάννη, τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς περιοχῆς, τῶν λοιπῶν τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ πλῆθους κόσμου ἐτελέσθησαν τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τοῦ Α' Ἐνοριακοῦ Κέντρου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὴν τελετὴν ὠμίλησαν ὁ Δήμαρχος Ἀγ. Παρασκευῆς κ. Παπαγιάννης καὶ ὁ αἰδεσ. κ. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος, Πρόεδρος τῆς «Ἐπιτροπῆς Διακονίας Νεότητος ἐνορίας Ἀγίας Παρασκευῆς». Ἐν τέλει, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμος ἠυχάριστησε τοὺς μοχθησαύτας διὰ τὴν διοργάνωσιν τοῦ Κέντρου καὶ ὠμίλησε περὶ τῆς σημασίας τῶν Κέντρων Νεότητος καὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως πληθυνθῶσι ταῦτα ὄχι μόνον ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀλλὰ καὶ ὁλοκληρῶς τῆς Ἑλλάδος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

— Κατὰ ληφθεῖσαν περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου 1970 ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας θὰ συγκληθῇ τὸν Μάϊον τοῦ 1971 γενικὴ τῆς Ἱεραρχίας σύνοδος πρὸς ἐκλογὴν τοῦ νέου πατριάρχου. Ὡς προβλέπεται, ἡ ἐκλογὴ θὰ γίνῃ εἰς τὴν ἐν Ζαγόρσκ παρὰ τὴν Μόσχαν Λαύραν τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τοῦ Ἀγίου Σεργίου. Εἰς τὸν ἐν ἰσχύι Καταστατικὸν Χάρτην ὀρίζονται ὡς ἀνώτατον ὄριον προθεσμίας ἕξ μῆνες διὰ τὴν διαδικασίαν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν, συμφώνως πρὸς παλαιὰν παράδοσιν, πρέπει ὅπωςδῆποτε ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς χηρέσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου νὰ ἔχουν παρέλθει τοὐλάχιστον 40 ἡμέραι. Τῆς συνόδου ταύτης θὰ προεδρεύσῃ ὁ μητροπολίτης Κρουτίτσκις καὶ Κολόμνας κ. Ποιμῆν, ὀνομαζόμενος κατὰ κόσμον Σέργιος Ἰσβέκωφ. Εἰς τὴν ἐν λόγω σύνοδον θὰ συμμετάσχουν πάντες οἱ εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον 1970 μνημονευόμενοι ἐν ἐνεργείᾳ Ρῶσοι 9 μητροπολίται, 33 ἀρχιεπίσκοποι καὶ 35 ἐπίσκοποι ἐπαρχίῶν. Ἐκτὸς τούτων ἡ Ἱερά Σύνοδος δύναται νὰ προσκαλέσῃ, ὅπως παραστοῦν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην καὶ ἄλλαι προσωπικότητες. Ἄλλα περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου δὲν ὑπάρχουν καθιερωμέναι παραδόσεις, ἐφ' ὅσον ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Πέτρου τοῦ Μεγάλου δὲν ἐξελέγησαν πατριάρχαι. Μετὰ τὴν κατὰ Φεβρουάριον 1917 ἐπανάστασιν εἰς τὴν Α' Σύνοδον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Ρωσίας συμμετέσχον πολλοὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ ὡς ἀντιπρόσωποι ἐνοριῶν. Ἡ γενομένη τότε ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου Τύχωνος, ὠφέλειτο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον εἰς συμπύκνωσιν, ἐνῶ 26 ἔτη μετέπειτα, κατὰ τὴν Β' Σύνοδον, ἐκηρύχθησαν οἱ ἀπομεινάντες εἰσέτι ἐκκλησιαστικοὶ ἀξιωματοῦχοι ὑπὲρ τοῦ πολυχρονίου τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου. Κατὰ τὴν ἀκολουθήσασαν τὸ ἔτος 1945 ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου εἰς τὴν Γ' Σύνοδον καθιερώθη τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριάρχου» νὰ φέρῃ ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας Κρουτίτσκις καὶ Κολόμνας. Ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, μετὰ τὴν ἐκδημίαν τοῦ Κυροῦ Ἀλεξίου, ἀνέλαβε τὴν θέσιν τοῦ τοποτηρητοῦ ὁ μητροπολίτης κ. Ποιμῆν, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑποψήφιος. Οὗτος ἐκάρη μοναχὸς 17ετῆς καὶ εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν ἐγένετο ἱερεὺς. Ἐδρασαν ἀπὸ τοῦ 1961 εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας καὶ ἀνετράφη ὀλοτελῶς κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς σοβιετικῆς περιόδου. Οὕτω θεωρεῖται, ὅτι ἀσκεῖ σύγχρονον ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν καὶ ἔχει σημαντικὴν διεθνή πολιτικὴν πείραν.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν ὑποψηφιότητά του ἀναφέρεται μειοεκτικῶς, ὅτι παρὰ τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του εἶναι εἰσέτι πολὺ νέος διὰ τὸ ἀνώτατον ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα. Ἀναμφιβόλως οἱ πλείστοι Ρῶσοι πιστοὶ ἐπιθυμοῦν τὸν Πατριάρχην τῶν νὰ εἶναι προσωπικότητος μεγαλυτέρας ἡλικίας. Διὰ τοῦτο

δὲν θεωρεῖται ἀδύνατον ἢ ἐν λόγῳ σύνοδος νὰ προτιμηθῇ ἀξιοσέβαστον τινα καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερον ἐκ τῆς τάξεως τῶν μητροπολιτῶν. Εἰς πᾶσαν δὲ ἐκλογὴν τοῦ Προκαθημένου προϋποτίθεται βεβαίως ἡ ἔγκρισις τῆς ἀρμοδίου κρατικῆς ὑπηρεσίας, δηλαδὴ τοῦ Συμβουλίου δι' ὑποθέσεις θρησκευμάτων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

— Εἰς τὴν ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας «Pravoslavlje» (Ὁρθοδοξία) τῆς 31ης Αὐγούστου π.ἔ. ἐδημοσιεύθη Ἐγκύκλιος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ὁρθόδοξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν σερβικὸν λαὸν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου. Ἰδιαιτέρως ἐξαιρεται ἡ σημασία τοῦ ἰωβηλαίου τούτου διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν σερβικὸν λαόν. Ὁ πρῶτος Πατριάρχης τοῦ ἀνασυσταθέντος Σερβικοῦ Πατριαρχείου Δημήτριος (1920-1930) χαρακτηρίζεται ὡς «πρῶτος καὶ συνετός», ὁ Πατριάρχης Βαρνάβας (1930-1937) ὡς «γενναϊόφρων καὶ δραστήριος», ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ (1938-1950) ὡς «γενναῖος καὶ ἀτρόμητος», ὁ δὲ Πατριάρχης Βικέντιος (1950-1958) ὡδήγησε τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ νέας μεταπολεμικᾶς συνθήκας, φροντίζων κυρίως διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτῆς.

Εἰς τὴν ἐν λόγω Ἐγκύκλιον χαρακτηριστικῶς ἀναφέρονται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐνδοξον εἶναι τὸ παρελθὸν τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου. Εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ ἀνετράφη τὸ Σερβικὸν ἔθνος. Ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ὁ λαὸς μας ἔσωσε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὰς πλέον δυσκόλους περιόδους τοῦ παρελθόντος του. Διὰ τῆς Ἐκκλησίας του οὗτος κατέστη ἠθικῶς ἰσχυρὸς, διετήρησε τὴν ἔθνην του συνειδησίην καὶ τὴν εὐστροφίαν του. Ὑπόδουλος ἦτο, ἀλλὰ δὲν ὑπέκυπτεν, ὑπέφερεν, ἀλλὰ ἔμεινε πιστός. Ἐβλεπε τὰς ἐστίαις του ἐσβεσμέναις, ἀλλὰ δὲν ἐλύγιζε τὸ πνεῦμά του. Ἐζῆσε ὑπὸ τὸν ἀλλογενῆ, ἀλλὰ δὲν ἔχανε τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐλευθερίας του. Ἐχανε τὰς μάχας, ἀλλὰ δὲν ἔχανε τὸ πνεῦμα. Ἐβλεπε κατεστραμμένα τὰ ἱερά καὶ ἀνέμενε τὴν στιγμήν, ἵνα τὰ ἀνοικοδομήσῃ. Εἶτε οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὴν σφαῖραν ἐπιρροῆς ἢ ἦτο ὑπήκοος διαφόρων κρατῶν, πάντοτε παρέμεινε πιστός εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, εἰς τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἁγίαν παρακαταθήκην τῶν Πατέρων. Τὸ Πατριαρχεῖον πάντοτε ἦτο δι' αὐτὸν ἢ δύναμις ἐνόητος ἐν τῇ διαιρέσει».

«Κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ ἁγία Ἐκκλησία μας διεφύλαττε τὸν λαόν της διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὸν ἴδιον τὸν λαόν. Ἐκαλλιέργει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καὶ ἐπροστάτευε ἀπὸ ἐθνικῆς ἀποξενώσεως ἐναντίον τῶν ἐξορμηθῶν τῶν ἀλλογενῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ξένων στοιχείων. Σήμερον αὐτὴ φυλάττει τὸν λαόν της ἀπὸ νεωτερισμοῦ, οἱ ὅποιοι τὸν ἀποξενώνουν, ἀπὸ τὴν ἐξόρμησιν τῶν ἀρνητικῶν δυνάμεων τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἰσχυρᾶς τεχνικῆς μεταμορφῶναι ὑλικῶς τὸν κόσμον καὶ ἀλλάσσει τὴν ὄψιν τῆς φύσεως, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὅμως σοβαρῶς ἀπειλεῖ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀκεραιότητα τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλος ὁ κόσμος εὐρίσκεται εἰς σπανίως γενομένην ἠθικὴν κρίσιν. Κρίσις εἰς τὴν οἰκογένειαν, κρίσις εἰς τὴν ἠθικὴν, κρίσις εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ κρατῶν, κρίσις εἰς τοὺς θεσμούς καὶ αὐθεντίας εἶναι γνωρίσματα τοῦ συγχρόνου κόσμου. Τὴν στιγμήν αὐτὴν ἡμεῖς κηρύττομεν εἰς τὸν λαόν μας καὶ πάντοτε παρέχομεν τὸ πλεόν σωτήριον φάρμακον διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀνόρθωσιν καὶ ἐξυγιάνσιν— τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ θεία διδασκαλία ἔχει ἐξευγενίσει τὴν ψυχὴν καὶ ἐνέπνευσε δημιουργικὰς δυνάμεις εἰς τὸν λαόν μας».

— Τὴν 18ην Νοεμβρίου 1970 ὁ Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς ἐδέχθη εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον τὸν μέχρι τοῦδε Σύμβουλον τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ἐν Βελιγραδίῳ κ. Ἐξαρχον, ὅστις ἀπεχαιρέτησε αὐτὸν ἀναχωρῶν ἐκ Βελιγραδίου διὰ Καναδᾶν, ἐνθα ἀναλαμβάνει καθήκοντα Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος.

— Η πρόσφατος αποκατάσταση ομαλών σχέσεων μεταξύ της κυβερνήσεως της Γιουγκοσλαβίας και του Βατικανού έδωκεν αφορμήν, όπως διατυπωθούν πλείστα όσα σχόλια, άφορώντα εις την προοπτικήν μιᾶς εϋρύτερας δράσεως της 'Εκκλησίας εις την Γιουγκοσλαβίαν. Αί ἐπ' αὐτοῦ πληροφορίαί δημοσιεύονται εις τόν ρωμαιοκαθολικόν τύπον της Σλοβενίας. Η 'Ορθόδοξος Σερβική 'Εκκλησία μετά προσοχής και ενδιαφέροντος παρακολουθεῖ τὰ ὅσα σχετικῶς σχολιάζονται ὑπὸ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν κύκλων της Γιουγκοσλαβίας. Εὐνόητον καθίσταται τὸ ζωηρόν τούτο ενδιαφέρον της Σερβικής 'Εκκλησίας ἐναντι τῶν σημειωθεῶν ἐξελίξεων, δοθέντος ὅτι εις τὴν Γιουγκοσλαβίαν ἰσχύει ὁ νόμος περὶ ἀνεξίθρησκείας.

— Κατὰ τοὺς μῆνας Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου 1970 ἐσημειώθησαν εις τὴν Δαλματίαν ἰσχυροὶ σεισμοί, οἱ ὅποιοι ἐπέφερον ζημίας εις πολλὰς ἐκκλησίας. Σημειώτεον, ὅτι κατὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον εις τὴν Δαλματίαν ἔχον πυρποληθῆ καὶ καταστραφῆ πολλοὶ ὀρθόδοξοι ναοί. Ὁ ἐπίσκοπος Δαλματίας κ. Στέφανος μετὰ ζήλου καὶ πολλῆς ἀγάπης ἔχει ἐπιδοθῆ εις τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ ἐν γένει θρησκευτικοῦ βίου της ἐπαρχίας αὐτῆς, εις τὴν ὁποίαν οἱ νέοι μετὰ χαρᾶς μέλχουν εις τὰς θρησκευτικὰς ἐκδηλώσεις.

— Η ἐφημερίς τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου «Pravoslavije» (Ὁρθοδοξία) της 26ης Νοεμβρίου 1970 ἐδημοσίευσεν ἄρθρον τοῦ ἱερέως Ἰωάννου Νίκολτς μὲ τίτλον: «Περισσότερα περιθώρια διὰ τὴν δρᾶσιν της 'Εκκλησίας», εις τὸ ὅποιον σχολιάζονται αἱ πρόσφατοι δημοσιεύσεις τῶν θρησκευτικῶν φύλλων της Σλοβενίας, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀποκατασταθεῶν ομαλῶν σχέσεων μεταξύ Βελιγραδίου καὶ Βατικανού. Βασικὸν θέμα τῶν δημοσιευμάτων τούτων εἶναι τὸ ζήτημα της ἐλευθερίας θρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ μορφώσεως της μαθητιώσης νεολαίας. Κατ' αὐτὰ, δέον ὅπως τὰ σχολεῖα σβῶνται ὅλας τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν μαθητῶν ἢ τῶν γονέων των, ἢ δὲ ἀθεϊστικὴ δεισιπρία τοῦ κόσμου δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μόνη «ἐπιστημονικὴ θεώρησις», δοθέντος ὅτι τὸ γιουγκοσλαβικὸν Σύνταγμα ἐξασφαλίζει εις τοὺς γονεῖς τὸ δικαίωμα, ὅπως ἐλευθέρως ἀποφασίζουσι περὶ της θρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν τέκνων των. Τονίζεται ὡσαύτως, ὅτι τὸ δικαίωμα τούτου τῶν γονέων ἐκπηγάζει καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι πλείστοι ὅσοι ἐξ αὐτῶν θρησκέουσι καὶ συμβάλλουσι εις τὴν συντήρησιν τῶν σχολείων. Ἐκφράζεται δὲ ἡ γνώμη, ὅτι τὸ Κράτος θὰ ἔπρεπε μετὰ μεγαλυτέρας προθυμίας νὰ ἐπιλύη τὰ ἀφορῶντα εις τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς χώρους αἰτήματα. Ὡσαύτως ἐκφράζεται ἡ γνώμη, ὅτι οἱ πιστοὶ δέουσι, ὅπως μέλχουν εις τὰς ραδιοφωνικὰς ἐκπομπὰς καὶ τὴν τηλεόρασιν, ὥστε νὰ ἐκφέρουσι τὰς γνώμας των, ὡσάκις πρόκειται περὶ κοινωνικῶν προβλημάτων γενικωτέρας μορφῆς, ὡς εἶναι λ.χ. τὰ προβλήματα της ἠθικῆς, της ἐλευθέρας θρησκευτικῆς πεποιθήσεως, της εἰρήνης καὶ ἄλλα. Η συμμετοχὴ τῶν πιστῶν εις τὰς ραδιοφωνικὰς ἐκπομπὰς καὶ τὴν τηλεόρασιν θεωρεῖται ἀναγκαία, κυρίως κατὰ τὰς θρησκευτικὰς ἑορτὰς, ὥστε νὰ καταστή δυνατὴ ἡ μετάδοσις, διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τῶν εὐχρητῶν μηνυμάτων καὶ της ἑορταστικῆς ἀτμοσφαιρας.

— Τὸ Πατριαρχεῖον Σερβίας τακτικῶς παρέχει, μέσῳ τοῦ τύπου του, πληροφορίας περὶ τῶν ἐπισκευασθέντων ἢ τῶν ἐκ θεμελίων ἀνεγερθέντων ναῶν, καθὼς καὶ περὶ της παραδειγματικῆς οικονομικῆς ἐνισχύσεως τούτων ὑπὸ τῶν πιστῶν. Ναοὶ ἀνεγείρονται κυρίως ἐκεῖ, ἐνθα οὗτοι εἶχον καταστραφῆ ὀλοσχερῶς κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον. Λίαν χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἀποτελεῖ τὸ ἐν Ζάγκορα της Δαλματίας μικρὸν καὶ πολὺ πτωχὸν χωρίον Ντάμπρο, εις τὸ ὅποιον κατοικοῦν μόνον 40 οἰκογένεια, ἐξ αὐτῶν δὲ αἱ 20 εἶναι ὀρθόδοξοι καὶ αἱ λοιπαὶ 20 ρωμαιοκαθολικαί. Τὸ μεγαλύτερον πῶσόν τῶν 15.000 νέων δηναρίων (ἦτοι 36.000 δραχμῶν), πρὸς ἀνέγερσιν ὀρθοδόξου ναοῦ εις τὸ χωρίον Ντάμπρο, ἔδωκεν, ὡς ἀναγράφεται εις τὸ ὑπ' ἀριθμ. 87-88 φύλλον της ἐφημερίδος «Pravoslavije», εις συνταξιούχος διδάσκαλος, ὀνόματι Γκόγκο Πλάσσο. Χαρακτηριστικὸν ἐξ ἄλλου εἶναι, ὅτι ἐξ ἴσου καὶ αἱ ρωμαιοκαθολικαὶ οἰκογένεια τοῦ ἐν λόγω χωρίου συμβάλλουσι εις τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ καὶ τούτου, διότι μεταξύ αὐτῶν ἤδη ἐπὶ αἰῶνας δὲν παρατηροῦνται προστριβαί, φέρουσα θρησκευτικὸν χαρακτήρα.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

1. Ἡ ρ. Παπαδημητρίου καὶ Νικ. Π. Βασιλειάδη, Ἑπόμνημα εις τὸν Ἐκκλησιαστήν. (Κείμενον-σύντομος ἐρμηνεία-σχόλια καὶ πρακτικαὶ παρατηρήσεις). Ἀδελφότης Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», Ἀθήναι 1969, σ. 135.

Λίαν εὐπρόσδεκτον καὶ μετ' ἐπιστασίας γεγραμμένον ἔργον. Παρὰ τὴν σεμνὴν ἐν τοῖς Προλεγόμενοις ὁμολογίαν τῶν συντακτῶν τοῦ Ἑπομνήματος, ὅτι τὸ ἔργον των ἔχει κυρίως πρακτικὸν καὶ οἰκοδομητικὸν χαρακτήρα, ἐν τούτοις εἶναι τούτου συντεταγμένον μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβολογίας, κριτικῆς δεοντολογίας καὶ ἱστορικο-φιλολογικῆς μεθοδολογίας λίαν προσεκτικῆς καὶ ἀξιεπαίνου.

Ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ ἐξετάζεται: 1. Ἡ ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου, 2. Ἡ ἐν τῷ Κανόνι θέσις αὐτοῦ, 3. Αἱ ἀρχαὶ (γενσιότης) καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου, 4. Χαρακτήρ καὶ ἀξία, 5. Ἐνότης καὶ οἰκονομία, 6. Ἰδεολογία καὶ ὁμοιότης τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ πρὸς ἐξωβιβλικὰς ἰδέας καὶ τέλος 7. Ποία ἢ διήκουσα ἐννοια καὶ τίς ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου.

Ἐκθεσις σοβαρὰ καὶ ἀπέριττος, γεγραμμένη μετ' ἐκδήλου συμμετοχῆς τῶν συντακτῶν εις τὰ ὑψηλὰ διδάγματα τοῦ θεοπνεύστου βιβλίου.

Ἐν τῇ ἐρμηνευτικῇ τοῦ Κειμένου ἀκολουθεῖται ἡ αὐτὴ τεχνικὴ μέθοδος, ἢ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Παν. Τρεμπέλα ἀκολουθουμένη ἐν τοῖς Ἑπομνήμασιν αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῷ «Εἰς τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν», Ἀθ. 1968. Πρβ. βιβλιοκρ. ἐν «Ἐκκλησία» 1968, σ. 498/9. — Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἀκολουθεῖται ἡ ἀπλὴ καθαρεύουσα, ἔστιν ὅτε ἡ κοινὴ καὶ ὁμιλουμένη. Τὰ Σχόλια πλοῦσια εἰς περιεχόμενον, διδακτικώτατα, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐπιστημοσύνης διατεταγμένα. Τὸ ἔργον τοῦ Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Παν. Μπρατσιώτου, Ὁ Ἐκκλησιαστής, Ἀθῆναι 1951 ὑπεβοήθησε τὰ μέγιστα τοὺς ἐρμηνευτὰς καὶ εις τὴν ἐπιλογὴν της ὀρθότερας ἐρμηνείας πρὸς διακρίβωσιν τῶν δυσνοήτων χωρίων τοῦ θεοπνεύστου βιβλίου καὶ εις πλουτισμὸν τοῦ ἔργου των δι' ἡλεγκμένων παρατηρήσεων καὶ ὑποδείξεων. Τέλος ἡ ἀφθονος χρῆσις Πατερικῶν συναφῶν χωρίων, διασαφητικῶν τῶν ἐρμηνευομένων θέσεων, ἰδίᾳ ἐκ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, τοῦ ἱεροῦ Ἰππολύτου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, συντελοῦν εις αὐξήσιν τοῦ ενδιαφέροντος τοῦ ἀναγνώστου καὶ συντελοῦν εις μείζονα ἐμπέδωσιν τῶν ἠθικο-διδακτικῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν νοημάτων τοῦ θεοπνεύστου συγγραφέως, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ καὶ τὸν κύριον σκοπὸν τῶν εὐσεβῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

2. Κώστα Ε. Τσιροπούλου, 'Η μαρτυρία του ανθρώπου. Οί εκδόσεις των φίλων. 'Αθήνα 1968 σσ. 383 (Τυπογραφείον Παρισιάνου).

'Ομολογῶ ὅτι ἐκτιμῶ βαθύτατα τὸ ἔργον τὸ πνευματικὸν καὶ λογοτεχνικὸν τοῦ Κώστα Τσιροπούλου. "Ὅλα τὰ «δοκίμια» του στρέφονται περὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ὁ Τσιρ. ζητεῖ νὰ διαφωτίσῃ, νὰ συγκινήσῃ καὶ νὰ κερδίσῃ, ἀπολυτρώνοντας αὐτὸν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν παθῶν, τῶν πλανῶν καὶ τῶν πεπλανημένων μεταφυσικῶν του ἀναζητήσεων καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ Φῶς, ὅπερ φωτίζει («πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» ('Ιωάν. 1,9), ἦτοι τὸν Χριστόν.

'Ἐχω ἐνώπιόν μου ἓν ἕτερον ἔργον τοῦ Τσιροπούλου, τὸ ὁποῖον μὲ κάποιαν καθυστέρησιν παρουσιάζω, διότι εἶναι τόσα πολλὰ τὰ νέα βιβλία, ἄτινα λαμβάνω, ὥστε ὁμολογῶ ὅτι εὐρίσκωμαι ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ βιβλιοκρίνω πάντα ταῦτα, διὰ τὰ ὁποῖα ἄλλωστε οὐδὲ ὁ χῶρος τῶν Περιοδικῶν μας εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαρκέσῃ. Ζητῶ συγγνώμην λοιπὸν ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς, τοὺς φιλοφρόνως ἀποστέλλοντάς μοι τὰ ἔργα των πρὸς βιβλιοκρισίαν, τοὺς ὁποίους παρακαλῶ νὰ ἀναμένουν ἐπὶ χρόνον πολλὰκις μακρόν, δι' οὗς ἐξέθεσα ἀνωτέρω λόγους.

Νῦν ἐμφανίζω τὰ νέα «δοκίμια» τοῦ δοκίμου συγγραφέως καὶ λογοτέχνου Κ. Τσιροπούλου. Εἰς τέσσαρα τμήματα διαιρεῖ τὸ ἔργον του τοῦτο, μὲ τοὺς ἀκολούθους τίτλους: Α' Μετασχηματισμοί, Β' 'Η ἀνθρωπίνη περιπέτεια, Γ' 'Η χριστιανικὴ ἀπόκριση καὶ Δ' 'Η Νεοελληνικὴ μαρτυρία. Εἰς τὸ πρῶτον τμήμα διαπραγματεύεται 17 θέματα, εἰς τὸ δεύτερον 41, εἰς τὸ τρίτον 6 καὶ εἰς τὸ τέταρτον 18 μετὰ τινοῦ 'Επιμέτρου.— 'Αρκεῖ καὶ ἡ ἀπλὴ παράθεσις τοῦ τίτλου τῶν θεμάτων διὰ νὰ διαφανῇ καὶ ἡ σπουδαιότης αὐτῶν: 'Ἐκ τοῦ τμήμ. Α': 1. 'Η ὑπνοβασία τοῦ πολιτισμοῦ, 2. Θεσμοὶ καὶ χρόνος, 3. 'Ιδέες καὶ πρόσωπα, 4. Κατολισθησεις. 5. 'Η ἀμύχανία τῆς δημοκρατίας, 6. Αἰθινη ἐποχὴ, 7. Ληστρικὴ ἐποχὴ, 8. 'Η πνιγμονή, 9. 'Η κόλαση ποὺ ἔρχεται, 10. 'Η ἐπαύριον, 11. Τὸ δῆλημα (πάθος καὶ ἦττα τῶν σύγχρονων γενιῶν), 12. Λόγος καὶ εἰκόνα, 13. Αἰσιόδοξο τέχνη, 14. Στὸ κατώφλι, 15. Μάρτυρες, 16. Οἱ ἀποκαλυπτικοί, 17. Οἱ ἐξαντλημέναι λύσεις. 'Ἐκ τοῦ τρίτου τμήματος, μνημονευτέα τὰ δοκίμια: 1. 'Η 'Επανεχριστιανισμός, 2. Παρθενικὴ ματιὰ, 3. Οἱ εὐσεβοφανεῖς, 4. Μυστήριον ἐλευθερίας, 5. 'Η φάτνη καὶ 6. Πάσχα τῆς ἀφθαρσίας.

Βαθὺς στοχασμῶς, λογοτεχνικὴ διατύπωσις, λόγος μετὸς ὑψηλῶν νοημάτων καὶ πρὸ παντὸς θερμοῦργός πίστις εἰς τὰ χριστιανικὰ 'Ιδεῶδη, μάλιστα ὡς ἠρμήνευσε ταῦτα ἡ 'Ορθόδοξος 'Ελληνικὴ 'Εκκλησιαστικὴ Παράδοσις, εἶναι τὰ χαρακτηρίζοντα τὸ ἔργον τοῦ κ. Τσιροπούλου. Εἰς τὸν κόσμον τῶν λογοτεχνῶν ὁ Τσιροπούλος κατέλαβεν ἐξέχου-

σαν θέσιν, παρὰ τὴν νεότητά του. 'Η Θεολογία καὶ μάλιστα ἡ 'Ελληνικὴ 'Εκκλησία ἀπέκτησαν ἐν τῷ προσώπῳ του ἐξαιρετὸν κήρυκα τῶν 'Αληθειῶν τῆς 'Ελληνικῆς 'Ορθοδοξίας, ἡ δὲ 'Ελληνικὴ Λογοτεχνία ἐξαιρετὸν ἐκπρόσωπον τῆς καθόλου χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας, πρωτοπορητικῆς ὑφῆς καὶ προβολῆς.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

3. 'Ιωάννου Γ. Παναγιωτίδου, τέως Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης (†), Γιατὶ πιστεύω. 'Ἐκδ. δευτέρα. 'Εκλαϊκευμένη 'Απολογητικὴ. 'Ἐκδοτ. Οἶκος «'Αστὴρ» 'Αλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. ὁδ. Λυκούργου 10, 'Αθήναι 1970, σσ. 383.

'Ο αἰδίδιμος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ὁ γενεᾶς δοκίμων Θεολόγων μορφώσας καὶ πλήθος σπουδαίων συγχρόνων 'Ιεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἐκπαιδευσας, 'Ιωάννης Παναγιωτίδης, ὁ δοκιμώτατος συγγραφεὺς, μεταφραστὴς καὶ ἐκλαϊκευτὴς ἐξαιρετῶν θεολογικῶ-φιλοσοφικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν ἔργων, ἐχαρίσατο καὶ τὸ μετὰ χεῖρας πονημάτων «'Γιατὶ πιστεύω». 'Ο ἴδιος χαρακτηρίζει τοῦτο ὡς «'Εκλαϊκευμένη 'Απολογητικὴ». 71 κεφάλαια συναπαρτίζουν τὸ ἔργον, ἅπερ ἐμπεριλαμβάνονται ἐν ἑξ ἐπὶ μέρους τμήμασι: Α. Γενικὸς σκέψεις γὰρ τὴν Θρησκείαν, Β. Γιατὶ πιστεύω; Γ. Θεὸς δημιουργός, Δ. Θεὸς προνοητής, Ε. Ψυχὴ καὶ ΣΤ. Πέραν τοῦ τάφου. — 'Ἐν ἐπιλόγῳ: 'Ανυπαρξία ἢ ἀθανασία;

Γλῶσσα κοινὴ, νοήματα ὑψηλά, ἔκφρασις λογοτεχνικὴ, σκέψις ἀπλὴ, ἀλλὰ καὶ βαθεῖα, ἰδέαι προδίδουσαι βαθεῖαν πίστιν τοῦ συντάκτου τοῦ ἔργου, εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἔργου. 'Ὅθεν καὶ συνιστῶμεν τὸ ἔργον ἐκθύμως. Εἶναι τοῦτο διδασκατικὸν καὶ ὠφέλιμον οὐ μόνον διὰ τε τοὺς κληρικούς καὶ λαϊκούς, τοὺς ἀπλουστέρους πιστούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς μεμορφωμένους καὶ ἐπιστήμονας, ὁρεγόμενους τὴν βεβαίωσιν τῆς χριστιανικῆς Πίστεως καὶ Κοσμοθεωρίας.

Κ. Γ. Μ.

4. Σπ. Δ. Κυριαζοπούλου, Τὸ γεγονός τῆς φιλοσοφίας, 'Αθήναι 1969, σ. 159.

Εὐτυχῶς δὲν εἶναι καρπὸς ἐνὸς ἀγόνου ἐθνικοῦ ναρκισσισμοῦ ἢ ἱστορικῆς διαπίστωσης, ὅτι «μὲ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἀρχίζει ἡ ἀληθὴς καὶ γνησίαι φιλοσοφικὴ διανόησις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» (βλ. Κ. Δ. Γεωργούλη, 'Η ἑλληνικὴ φιλοσοφία, 'Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «'Ἠλίου», τ. 7, «'Ελλάς», σ. 553).

Διατί;

Μίαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν ἀπάντησιν μᾶς προσφέρει μὲ τὰς πρώτας ἤδη φράσεις τοῦ βιβλίου του «Τὸ γεγονός τῆς φιλοσοφίας», 'Αθήναι 1969, ὁ κ. Σπ. Κυριαζοπούλος. Πρὶν προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐρευνάν του ὁ συγγραφεὺς, ὀρίζει κατ' ἀρχὴν τὸ «ἄποτε» τὸ γεγονός τοῦτο ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ χῶραν. Γράφει: «'Ὅπου διεχώρισεν ὁ ἄνθρωπος τὴν ὑπαρξίν του ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος καὶ εἰς τὴν προσπάθειάν του νῆ

λάβη θέσει έναντι των γεγονότων υπέβαλε τὸ ἐρώτημα, περὶ τίνος πρόκειται εἰς τὸν κόσμον, χωρὶς νὰ υἰοθετήσῃ τὴν ἀπάντησιν τοῦ παρελθόντος ἢ μιᾶς αὐθεντίας, ἐφιλολογήσῃ. Διὰ νὰ συντελεσθῇ τὸ γεγονός, διὰ τοῦ ὁποίου προέκυψε εἰς τὴν ἱστορίαν τὸ πρὸς ὡς κάτοπτρον τοῦ εἶναι καὶ ὡς παράγων τοῦ ἦθους, ἐπρεπε νὰ καταρρεύσῃ προηγουμένως ὁ μῦθος διὰ τῆς κριτικῆς τοῦ λόγου καὶ νὰ διαλυθῇ ταυτοχρόνως ἡ συνοχὴ τῆς φυλῆς διὰ τοῦ νομικοῦ κράτους». (Πρόκειται διὰ τὰς πρώτας φράσεις τῆς Εἰσαγωγῆς, σ. 9). Χρονολογικῶς τὸ γεγονός τοῦτο ἀρχίζει εἰς τὴν προκλασικὴν Ἑλλάδα καὶ συνεχίζεται, μὲ διαφορὸς ἐνοεῖται διακοπὰς, μέχρι σήμερον. Μὲ τὸ ἔργον τοῦ κ. Κυριαζόπουλος μᾶς καλεῖ νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς πρώτας καὶ ἀποφασιστικὰς φάσεις τοῦ «γεγονότος» τούτου.

Ὁ συγγραφεὺς, καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας εἰς τὸ Παράρτημα Ἰωαννίνων τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εἶναι ἤδη γνωστὸς καὶ εἰς τὸ εὐρύτερον ἀναγνωστικὸν κοινὸν ἀπὸ μιᾶν σειράν σπουδαίων φιλοσοφικῶν ἔργων: Προλεγόμενα εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ Θεοῦ, Ἄθηναι 1960. Ἐλευθερία καὶ αὐθυπέμβασις, Ἄθηναι 1962. Ἡ παρουσία τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, Ἄθηναι 1963. Ἡ σημερινὴ γλῶσσα. Γλωσσολογία τῆς τεχνικῆς, Ἄθηναι 1964. Ἡ καταγωγή τοῦ τεχνικοῦ πνεύματος, Ἄθηναι 1965. (Ἐσχάτως ἐδημοσιεύθησαν: Ἡ πολιτικὴ θρησκεία τῆς Ἑλλάδος, Ἰωάννινα 1970, σ. 132. Τὸ τόλμημα τῶν φιλοσόφων Ἱεραρχῶν, Ἰωάννινα 1970, σ. 20. Ἐνωπιὸν τοῦ τετάρτου κοσμοϊστορικοῦ γεγονότος, Ἄθηναι 1970, σ. 19).

Δὲν εἶναι φυσικὰ δυνατόν νὰ ἐπιχειρηθῇ εἰς τὰ πλαίσια τοῦ παρόντος σημειώματος ἡ ἀξιολόγησις τῶν φιλοσοφικῶν συμβολῶν τοῦ ἐξαιρετικῶς δημιουργικοῦ τούτου διανοουμένου. Τὸ πλῆθος τῶν θεμάτων, τὸ βάθος τῶν παρατηρήσεων καὶ ὁ προσωπικὸς τόνος εἶναι πάντως γνωρίσματα, τὰ ὅποια ὁ κριτικὸς ἀναγνώστης—ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν συμφωνῇ ἢ διαφωνῇ—ὁπωσδήποτε δὲν εἶναι δυνατόν παρά νὰ θαυμάσῃ. Ὅσοι παραπονοῦνται διὰ τὴν πενιρότητα τῆς ἐποχῆς μας ἴσως νὰ εὕρουσιν εἰς τὸ πλούσιον καὶ βαθυστόχαστον τοῦτο ἔργον σαβαρὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς ἀπαισιοδοξίας των.

«Τὸ γεγονός τῆς φιλοσοφίας» εἶναι ἐν οἰκονόμημα, τὸ ὁποῖον θεμελιούται εἰς τὸ ἱστορικὸν ἔδαφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ παρουσιάζει τέσσαρας ὁρότους.

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον φέρει τὸν τίτλον «Ὁ ναυτικὸς κόσμος» καὶ εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν σημασίαν τῆς ναυσιπλοΐας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς συνειδήσεως. Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον μελετᾶται «Ἡ ἐμπορικὴ γράφη», διὰ τῆς ὁποίας ἀπελευθερώνεται ὁ Ἑλλὴν ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ μύθου. Ἐπὶ τὸν τίτλον «Ἡ δημοτικὴ πρᾶξις» ἐρευνᾶται εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον ἡ σημασία, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν φιλοσοφίαν ἡ γέννησις τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας. Ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἐξελέξεως θεωρεῖται εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον «Ὁ προσωπικὸς βίος».

Μὲ βάσιν τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς αὐτοσυνειδήσεως ὁ κ. Κυριαζόπουλος ἐπισημαίνει ἐκάστοτε τὰς τύχας τῆς ἐλληνικῆς ὄντολογίας, τὰς περιπετείας τῆς κλασικῆς μεταφυσικῆς. Ὁ συγγραφεὺς ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν βλέπει ἄλλωστε νὰ ἐπιβεβαιώνεται συνεχῶς ἀπὸ τὰ πράγματα, ὅτι ἡ ἱστορία ἀποτελεῖ τὴν μήτραν τῆς φιλοσοφίας. Τὸ πνεῦμα γεννᾶται εἰς τὸν ἱστορικὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ πείθει, ὅτι τὸ γεγονός τῆς φιλοσοφίας δὲν εἶναι μίᾳ νεφελώδους θεωρητικῆς φαντασίωσις, ἀσχέτος πρὸς τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' εἶναι ἡ ἀναπτυσσομένη συνειδήσις τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία, διὰ νὰ εἶναι δημιουργία, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πολεμῆσθαι ἐναντίον τῶν ἀπανθρώπων ἀπειλητικῶν δυνάμεων, τῶν δυνάμεων τοῦ θανάτου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κ. Κυριαζόπουλος, ὅπως παλαιότερον ὁ μέγας ἐκεῖνος («ουστησιατικός») τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας, ὁ Ἐγελος, στρέφει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὅποια τὴν ἐγέννησαν. Ἡ ὄντολογία τοῦ συγγραφέως, τὴν ὡς θεολογία ὅσον καὶ ὡς κοινωνιολογία—ἄνθρωπολογία, εἶναι ἱστορικῶς θεμελιωμένη. Ἡ συνεχὴς ἀναφορά του εἰς τὰ κείμενα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γραμματείας εἶναι ἡ θετικὴ ἐπιβεβαίωσις ἀληθειῶν, αἱ ὁποῖαι πολὺ συχνὰ λαμβάνουσι. Αἱ ἐλληνικαὶ «πηγαί» μᾶς βεβαιώνουσι ὅτι τὸ πνεῦμα δὲν ἵπταται ἔξω τῆς ἱστορίας, ὅτι τὸ γεγονός τῆς φιλοσοφίας εἶναι γεγονός τοῦ κόσμου τούτου μὲ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰς ἀθλιότητάς του. Ἡ κοινωνικοῖστορικὴ ἀφετηρία τῆς φιλοσοφικῆς «θεωρίας» ὑπογραμμίζεται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς προκλασικῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδιαίτερον εἰς τὸ χῶρον τῆς Ἰωνίας, μὲ ἐν πλῆθος ἱστοριοφιλολογικῶν μαρτυριῶν. Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ τῶν ἀτόμων ἐντὸς τῶν ἱστορικῶν συντεταγμένων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἀποτελεῖ μόνον μίαν προϋπόθεσιν, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἐν σύνολον αἰτιῶν συναρτήσεων διὰ τὴν ἐμφάνισιν συγκεκριμένων φιλοσοφικῶν θεωρημάτων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἀνθρώπος ἐζήτησε τότε, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας ἐποχάς, νὰ ἐξηγήσῃ τὰ συμβαίνοντα, νὰ παρηγορηθῇ εἰς τὴν δυστυχίαν του καὶ κυρίως νὰ ἐνισχυθῇ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς του ἀγῶνας. Εἰς τὰς πηγὰς του ὁ συγγραφεὺς εὕρισται πλούσιον ὕλικόν διὰ νὰ μᾶς δεῖξῃ τὴν σημασίαν τῆς συλλογικῆς πράξεως διὰ τὴν φιλοσοφικὴν θεωρίαν.

«Ἄν καὶ παρήλθον τόσοι χρόνοι, ἡ προσπάθεια ἐκείνῃ τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἐγέννησε τὴν φιλοσοφίαν, εἶναι καὶ σήμερον ἐπίκαιρος. Οἱ «ἀεῖνάουται» δὲν εἶναι μόνον οἱ πολλοὶ μᾶς ἄλλης ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδικῆς μας. Εἶναι πρὸ πάντων σύγχρονοι. Ἡ ἀνθρωπότης, ἡ ὁποία τόσον ἐταλαιπωρήθη ἀπὸ τὰς κατὰ καιροὺς «ἀποξενώσεις» τῆς («*Entfremdung*»), ἀγωνίζεται κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἐπιτυχῶς ἢ ἀνεπιτυχῶς, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς. Ἡ «ἐκκοσμίκευσις» εἶναι *mutatis mutandis* τὸ χαρακτηριστικὸν ἐκεῖνο γεγονός τῶν νεωτέρων χρόνων, τὸ ὁποῖον εἶχον προκαταλάβει οἱ προσωκρατικοὶ διανοούμενοι μὲ τὴν γέννησιν τῆς φιλοσοφίας. Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ δὲν στηρίζεται βεβαίως μίαν ἀντίληψιν περὶ ἀνακυκλώσεως τῆς ἱστορίας, διδάσκει ὅμως, τί στοιχίζει ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν αὐθεντικὴν σχέσιν του πρὸς τὸ εἶναι.

Τὸ βιβλίον τοῦτο, μὲ τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνεται ἡ ἐπώδυνος προσπάθεια νὰ παρουσιασθῇ ὁ γνήσιος ἐλληνικός ἀνθρωπισμὸς, ἀποτελεῖ μίαν ἀγνήν μαρτυρίαν περὶ τοῦ τί ἐστὶν ἐλληνικὸν ἦθος. Ἡ εὐρυμάθεια τοῦ ἐρμηνευτοῦ δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ τὸ ὄργανον διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Χάρις εἰς τὴν ἀσυνήθην κριτικὴν ὀξυδέρκειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς προσεγγίζει τὰ παραδεδομένα ἱστορικὰ στοιχεῖα, ὁ ἐλληνικὸς κόσμος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μᾶς ἀνοίγει τὰς πύλας του διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἔσωτερόν του. Οἱ ἱστορικοὶ παράγοντες, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν πραγματικότητα καθορίζουν τὸ ἱστορικὸν γίγνεσθαι καὶ οἱ ὁποῖοι συνήθως μὲ τόσην ἐλαφρότητα παραγνωρίζονται, ἐπισημαίνονται ἐδῶ μὲ εὐλακρίαν, σαφήνιαν καὶ παιδαγωγικὴν διάθεσιν. Ὁ σύγχρονος Ἑλλήν, ὁ ὁποῖος εἰσάγεται εἰς τὴν γένωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ, συνειδητοποιεῖ οὕτω τὴν γνησίαν σχέσιν του πρὸς τὴν ἀρχαίαν του παράδοσιν. Τὸ συμπέρασμα εἶναι, ὅτι τὰ ἀνθρωπιστικά διδάγματα τῆς προκλασικῆς ἐποχῆς δὲν ἔχουν ἀπολέσει—παρὰ τοὺς μεσολαβήσασα αἰῶνας τῆς κλασσικῆς, μετακλασσικῆς, μεσαιωνικῆς κ.λ.π. ἐποχῆς—σχεδὸν τίποτε ἀπὸ τὴν ἐπικαιριότητά των.

Εἶναι ἴσως γεγονός ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ βιβλίου εἶναι δύσκολος καὶ ἀπαιτεῖ τὴν συνεργασίαν τοῦ ἀναγνώστου διὰ νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειάν της. Χωρὶς κόπον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούσῃ κανεὶς τὴν φωνὴν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, τὴν ὁποίαν μὲ τόσην κατ' οὐσίαν σαφήνιαν μεταφέρει ὁ συγγραφεὺς μας. Ἡ γλῶσσα καὶ ἀποκαλύπτει καὶ καλύπτει τὴν ἀλήθειάν της. Τὸ κείμενον ὑποδεικνύει προοπτικὰς, πρὸς τὰς ὁποίας θὰ χρειασθῇ νὰ προχωρήσῃ ὁ ἀναγνώστης. Ἀλλωστε πᾶσα γνησία πνευματικὴ δημιουργία καλεῖ εἰς τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀφειλείας διὰ μιᾶς νέας αὐτοσυνειδήσεως.

Ἡ ἀθιεντικὴ σχέσις πρὸς τὸ ἱστορικὸν ἀντικείμενον συνεπάγεται τὴν τελείωσιν τοῦ ἱστορικοῦ ὑποκειμένου. Χρειαζέται μήπως δὲν ὑπενομισθίη κανεὶς ὅτι ἡ θάλασσα ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἀντιμετώπισαν οἱ πρῶτοι Ἑλληνες ἄποικοι τῆς Ἰωνίας, δὲν ἔπαισε καὶ σήμερον νὰ περιβάλλῃ τὴν ξηρὰν μας καὶ νὰ μᾶς καλεῖ εἰς αὐτοῦς ἐπίπλους; Μήπως καὶ σήμερον δὲν μᾶς καλεῖ εἰς ἀφύπνισιν τὸ ζῶν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον περιβρέχει τὰς ἀμώμας ἀκτὰς μας μὲ τοὺς πύργους τῆς ἐπαρχιατικῆς αὐταρκειᾶς μας;

Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος δυσκόλως, ἴσως, θὰ δυνηθῇ κανεὶς νὰ ἐντάξῃ τὸν κ. Κυριαζόπουλον εἰς μίαν «σχολήν». Πρόκειται περὶ ἐνὸς πρωτοτύπου καὶ αὐτοδυνάμου διανοουμένου, ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως τὸ τεράστιον πλῆθος τῶν γνώσεών του καὶ νὰ δημιουργῇ προσωπικὸν ἔργον. Ἡ μακροχρόνιος μαθητεία του εἰς τοὺς διδασκάλους τῆς ἑλληνικῆς καὶ ξένης σοφίας καὶ αἱ ἐκτενεῖς πηγαῖαι μελέται του ἀποτελοῦν τὴν ἀφειρητὴν διὰ τὴν ἰδικήν του συμβολήν. Ὁ γνήσιος φιλόσοφος δὲν ἐπαναλαμβάνει ἀπλῶς, ἀλλὰ δημιουργεῖ. Ὑπηρετεῖ τὸν λόγον καὶ τὸ ἦθος εἰς τὴν ἐνότητά των.

Τὸ ἔργον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῦοι πρώτη πράξις ὑπῆρξαν τὰ ἀπολεγόμενα εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ Θεοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν τελευταίαν πράξιν του: «τὸ γεγονός τῆς φιλοσοφίας». Ἡ ἱστορικὴ ἀρχὴ τῆς ἐρωτήσεως περὶ τοῦ Θεοῦ προσφέρει πλούσιον ὕλικόν διὰ τὸν ἐπίλογον μιᾶς ἐποχῆς, ἡ ὁποία μετὰ τὰς δραματικῶς ἐναλλασσομένας φάσεις τῆς καταλήγει εἰς τὸν μηδενισμόν. Ἡ ζωὴ βίως συνεχίζει τὴν δημιουργὸν παρουσίαν τῆς εἰς τὸν κόσμον. Τὸ τέλος μιᾶς ἐποχῆς εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς ἄλλης. Ἡ συνειδητοποίησις τῆς «πτώσεως» ὀδηγεῖ εἰς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν ἀρχὴν αἰρεται διὰ τῆς αὐθυπερβάσεως. Ἡ προσπάθεια, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιδιώκεται τὸ *radices rerum cognoscere*, δὲν εἶναι μόνον γνησίως φιλοσοφική, ἀλλὰ καὶ δικαίῳ τὴν φιλοσοφίαν ἐνώπιον τοῦ ἀποροῦντος σήμερον ἀνθρώπου. Ἡ γνησία φιλοσοφία ὑπηρετεῖ τὴν ζωὴν. Ὅταν καθ' οἰονδήποτε τρόπον τὴν βλάβη, παύει νὰ εἶναι γνησία, δηλ. παύει νὰ εἶναι φιλοσοφία.

Ἡ ἀπομάκρυνσις τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τὴν ζωὴν εἶναι ἀπομάκρυνσις τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τῆς, εἶναι ὑπηρεσία πρὸς τὸν θάνατον. Ἐάν οἱ Ἴωνες παραμερίζουν τὴν αὐλαίαν τοῦ ἱστορικοῦ δράματος, ὁ σύγχρονος ἐρμηνευτὴς των μᾶς καλεῖ νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὴν σκηνήν. Ἡ γνησία φιλοσοφία δὲν εἶναι τόσον πάθος, ὅσον δράσις—ὅπως ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ!

ΚΩΝΣΤ. Ε. ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Κωνσταντίνου Γ. Μπόνη, Δρος Θ. καὶ Φ., Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀσκητικαὶ Συγγραφεῖς τοῦ Δ' αἰῶνος (Εἰσαγωγαί): Μέγας Ἀντώνιος— Ἀμμωνῆς— Ἀμμων ἢ Ἀμμώνιος— Παχώμιος— Ωρσίτζιος— Θεόδωρος μοναχός— Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος— Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς. (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Β.Ε.Π.» τ. 39/42, Ἀθήναι 1970, σς 83.

Ἐμπεριστατωμένη ἔκθεσις τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων ἐκλεκτῶν ἐκπροσώπων τοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Δ' μ.Χ. αἰῶνα ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας κ. Κ. Μπόνη, πλουτίζουσα αἰσθητικῶς τὴν παρ' ἡμῖν περὶ τὰς πατρολογικὰς σπουδὰς γραμματεία.

I. X. K.

Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἔδρα Πατρολογίας καὶ Ἑρμηνείας Πατέρων. Καθηγητῆς— Διευθυντής: Κ. Γ. Μπόνης.

Ἀρχαῖον Σύμμικτα. Τακτοποιήσις καὶ μελέτη τοῦ Ἀρχαίου τῶν οἰκῶν Τυπάλδων— Ἰακωβάτων ἐν Ληξουρίᾳ τῆς νήσου Κεφαλληνίας ὑπὸ Κωνσταντίνου Γ. Μπόνη, Δρος Θ. καὶ Φ. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Β' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος Ἐπιστημονικῶν Ἑρευνῶν, Ἰούνιος 1970, σς 75.

Ἀρχαῖα καὶ μελέτη, παρουσιάζουσα τὸ πρῶτον τὸ πλουσιώτατον ἀρχεῖον τῆς ἐπιφανοῦς κεφαλληνιακῆς οἰκογενείας Τυπάλδων— Ἰακωβάτων. Πλουσιώτατον ἴδιον τὸ περὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀοιδίμου Κωνσταντίνου Τυπάλδου, μητροπολίτου Σταυρουπόλεως καὶ πρώτου Σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ὕλικόν.

I. X. K.

Konstantin G. Bonis, Einige Bemerkungen zum geistlichen Dienst in der Orthodoxen Kirche. Sonderdruck aus «Theologia» XLI, Heft 3 (1970) 499-506, Athen 1970, σς 14.

Στοχαστικὴ ἔκθεσις, πολύτιμος ἰδίᾳ διὰ τοὺς ξένους, τῶν θεμελιωδῶν γνωρισμάτων τῆς πνευματικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς δραστηριότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

I. X. K.

Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, Δρ. Θ., Πνευματολογία εἰς τὸν ἡσυχασμὸν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1970-1), Θεσσαλονίκη 1971, σς 36.

Ἡ μερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1971. Περίοδος Τρίτη. Ἔτος Δέκατον Τρίτον. Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σς 623.

Pravoslávny Kalendár na Rok J. J. 1971.

Ὁρθόδοξον Ἡμερολόγιον 1971 (Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας).

1. Περιέχει μηνολόγιον μὲ ὑπόδειξιν τῶν καθ' ἡμέραν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγνωσμάτων ρωσιστὶ καὶ τσεχιστὶ.

2. Μήνυμα τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Δαρωθέου μὲ τίτλον «Ἐὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος».

3. Διαφόρους βραχείας θεολογικὰς μελέτας ἐν αἵς: 1) Περὶ τῆς προθέσεως ὡς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ὀρθόδοξον θείαν λειτουργίαν (ρωσιστὶ), 2) τὰ μωσαϊκὰ τῆς Ραβέννας (ρωσιστὶ), 3) Περὶ τοῦ Παρθένου Θεοτόκου ὡς ὑποδείγματος ἡμῶν, 4) Πάντα πρὸς δόξαν Θεοῦ, 5) Περὶ τοῦ ἀοιδίου ἐπισκόπου Γκράσδ, 6) Περὶ τοῦ ἔργου τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου κ.ἄ.

Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, Ἑγκόλιον Ἡμερολόγιον 1971. Παράρτημα Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου. Ἔτος ΞΑ', Ἀλεξάνδρεια, Τυπογραφεῖον τοῦ «Ἐμπορίου», 1970, σς 160, σς 111.

Ἡμερολόγιον τῆς Μεγαλόχαρης 1971 [Ἐκδοσις:] Πανελλήνιον Ἱερὸν Ἰδρυμα Ἐυαγγελιστρίας Τήνου, σς 155.

Τὸ ὡς ἄνω τεῦχος, ἀφιερωμένον εἰς τὴν Παναγίαν, περιέχει ἐκλεκτὰς σελίδας τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων (λόγους, ἐγκώμια, ποιήματα, ὕμνους), ἀναφερομένας εἰς τὸ πρόσωπον τῆς «τιμιωτέρας τῶν Χερουβειμ καὶ ἐνδοξότερας τῶν Σεραφεῖμ». Ἡ συλλογὴ τοῦ ὕλικου ἐγένετο προφανῶς ἐπιμελείᾳ τοῦ Δ/ντοῦ τοῦ Ἀνωτέρου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου πανσο. ἀρχμ. Ἡλία Δ. Μαστρογιαννοπούλου, ἡ δὲ καλλιτεχνικὴ ἐμφάνισις τοῦ ἡμερολογίου ὀφείλεται εἰς τοὺς ζωγράφους Παναγιώτην Μαθιόπουλον καὶ Νικόλαον Γαῖτην, οἵτινες καὶ τυγχάνουν ἀξιοὶ θερμῶν συγχαρητηρίων, ὡς καὶ τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρυματος Ἐυαγγελιστρίας τῆς Τήνου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐξέδωκε, κατὰ παλαιότεραν ὥραιαν παράδοσιν, τὸ ὡς ἄνω Ἡμερολόγιον.

I. X. K.

Ἱερᾶς Μονῆς Κεχροβουνίου Τήνου, Εἰκονογραφημένον Ἡμερολόγιον τῶν Ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξιας.

Φωτοτυπικὴ ἐπανέκδοσις πρωτοτύπου εἰκονογραφημένου ἡμερολογίου εἰς ἑλληνικὴν καὶ ρωσικὴν γλῶσσαν, ἐκδεδωμένου ἐν Μόσχᾳ τὸ 1833. Ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ τοῦ Ἰανουαρίου καταχωρίζεται ἡ ἐξῆς δήλωσις: «Χαλκογραφθῆναι καὶ Ἐκτυπωθῆναι συγκεχώρηται. Μόσχᾳ ἐν ἔτει ἀωλγ' Ἰουλίου 11. Ἡ ἐν Μόσχᾳ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία. Ὁ τῆς φιλοσοφίας Διδάσκαλος Πρωτοερεὺς Θεόδωρος Γολουμπίνσκι.

Ἡ παρούσα δλου τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶν ἁγίων χαλκογραφία ἐχαλκογραφήθη δι' ἐπιμελείας καὶ δαπάνης τοῦ Μουσικολογικωτάτου Κυρίου Δημητρίου νῦν ἀναγνώστου Ἀποστόλου Καραγιαννίδου τοῦ ἐκ τῆς νήσου Σάμου ἐκ τῆς κόμης Βουρλιώτων. Ἐν Μόσχᾳ 1833».

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Κλησισ Κατηγορουμένου [1]

Πρός

Τὸν Ίερομόναχον Σπυρίδωνα Σαμιώτην
Ἄγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης τὴν 20ῆν Μαρτίου 1971, ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 9ην πρωινήν, ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδόμενων σοι κατηγοριῶν, δι' ἃς ἐνεργοῦνται ἐνορκαι ἀνακρίσεις, συμφώνως τῷ ὑπ' ἀριθμ. 5284, 5495/17. 11.1970 ἐγγράφῳ τῆς Ίερᾶς Συνόδου καὶ τῇ ὑπ' ἀριθμ. 2607 / 25.11.70 παραγγελίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μυτιλήνης.

Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 26ῃ Ἰανουαρίου 1971

Ὁ Ἀνακριτὴς Ὁ Γραμματεὺς

Ίερεὺς Βασίλειος Δουκαρῆς Ίεροδ. Εὐστρ. Μανταμαδιώτης

Ίερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 34 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Γεωργίου Ν. Ἰωνίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα τῆς ἀμέσου κατωτέρας κατηγορίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας διακηρύξεως ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 1971

† Ὁ Ἀθηνῶν ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/69 Κανονισμοῦ τῆς Ίερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι μίαν θέσιν Ἐφημερίου τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἁγίου Δημητρίου Κερατέας 2) Ἐυαγγελισμοῦ Θεοτόκου Ἐρυθρῶν, 3) Ἁγίου Ἀγτωνίου Αὐλώνος, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων, 5) Ἁγίου Νικολάου Ἀμαρουσίου, 6) Ἁγίων Ἀναργύρων Ἀμαρουσίου, 7) Ἁγίου Ἀνδρέου Σαλαμίνος, 8) Εἰσοδίων Θεοτόκου Ἀμπελακίων Σαλαμίνος καὶ 9) Ἁγίου Βλασίου Ἀχαρνῶν, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ ὀριζόμενα Πιστοποιητικὰ, πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς Ἐφημεριῶν.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 10ῃ Φεβρουαρίου 1971

† Ὁ Ἀττικῆς ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» ὡς ἐτροποποιήθη, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικὰ πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας Σχινοκαψάλων Ἱεραπέτρας.

Ἐν Ἱεροπέτρᾳ τῇ 29ῃ Ἰανουαρίου 1971

† Ὁ Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ Ω Ν. Γ. Μ Π Ο Ν Η Σ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἐτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 6.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία ἐναντι τῶν σύγχρονων παγκοσμίων προβλημάτων. (B').

Ἐόρτια Γράμματα.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος.

Ἰωάννου Δ. Δρούλια, Ἡ τελευταία ψαλμοφθία τοῦ Παπαδιαμάτη.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιαι.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ.

Βιβλιοκρισίαι.

Νέα Βιβλία.

Κλητήριον Ἐπίκριμα.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλέφ. 710.734.